JJI De Heuvelrug

Doorlichting

Inhoudsopgave

	Voorwoord	**4**
	Samenvatting	**5**
1	**Inleiding**	**10**
1.1	Aanleiding en doel	10
1.2	Reikwijdte van de doorlichting	10
1.3	Toetsingskader	11
1.4	Opzet	12
1.5	Objectbeschrijving	13
1.6	Recent onderzoek	13
1.7	Leeswijzer	14
2	**Rechtspositie**	**15**
2.1	Rechtmatige insluiting	15
2.2	Huisregels en introductie	16
2.3	Activiteitenprogramma	17
2.4	Accommodatie	21
2.5	Voeding en winkel	23
2.6	Maatschappelijk contact	24
2.7	Toegang tot zorg	25
2.8	Disciplinaire straffen en ordemaatregelen	27
2.9	Klachtafhandeling en medezeggenschap	29
2.10	Conclusie	32
3	**Omgang met jongeren**	**33**
3.1	Screening	33
3.2	Bejegening	35
3.3	Rapportage en documentatie	36
3.4	Conclusie	37

4	**Interne veiligheid**	**38**
4.1	Preventie en beheersing van calamiteiten	38
4.2	Tegengaan van agressie en geweld	39
4.3	Drugsontmoediging	41
4.4	Conclusie	44
5	**Maatschappijbeveiliging**	**45**
5.1	Beveiligingsvoorzieningen en –toezicht	45
5.2	Conclusie	47
6	**Maatschappelijke reïntegratie**	**48**
6.1	Reïntegratieactiviteiten	48
6.2	Verlof	51
6.3	Conclusie	53
7	**Organisatieaspecten**	**54**
7.1	Personeelsmanagement	54
7.2	Communicatie	56
7.3	Integriteit	57
7.4	Evaluatie	58
7.5	Conclusie	59
8	**Conclusie**	**60**
	Bijlagen	
I	**Afkortingen**	**61**
II	**Bronnen**	**63**
III	**Oordeel**	**65**
IV	**Aanbevelingen**	**66**
V	**Inspectieprogramma**	**68**

Voorwoord

De Inspectie Veiligheid en Justitie (Inspectie VenJ), de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), de Inspectie Jeugdzorg (IJZ) en de Inspectie van het Onderwijs (IvhO) hebben in december 2013 justitiële jeugdinrichting (JJI) De Heuvelrug doorgelicht. De Heuvelrug is de zesde JJI die op deze wijze is geïnspecteerd.

Het algemene oordeel over de wijze waarop De Heuvelrug omgaat met de sanctietoepassing is positief. Hoewel de inrichting per 1 januari 2017 zal sluiten, zijn de medewerkers gemotiveerd en zetten zij een positief leefklimaat neer. De belangrijkste verbeterpunten liggen er op het gebied van het opleggen van disciplinaire straffen, de bespreking van het eerste perspectiefplan en de deelname van medewerkers aan (herhalings-) trainingen in de omgangsmethodiek en in de agressiebeheersing. De twee laatstgenoemde punten hebben de Inspecties waargenomen in meerdere JJI's die de afgelopen periode zijn doorgelicht. De Inspecties constateren dat het inrichtingen niet lukt het eerste perspectiefplan van jongeren tijdig vast te stellen en dit bespreken met de jongeren en de ouders. Al in eerdere rapporten deden de Inspecties de aanbeveling aan inrichtingen en de Dienst Justitiële Inrichtingen de doorlooptijd van de totstandkoming van het eerste perspectiefplan te analyseren en te bezien wat de knelpunten zijn om dit plan op tijd vastgesteld en besproken te hebben. Het is nog altijd noodzakelijk om hier (landelijk) aandacht aan te besteden. Ook het voldoende trainen van executieve medewerkers in de-escalerende vaardigheden en geweldstoepassing is een aandachtspunt in meerdere inrichtingen. In De Heuvelrug bleek dit het afgelopen jaar ook geregeld onvoldoende te gebeuren.
Verder is er in De Heuvelrug, evenals in andere JJI's, sprake van een hoog ziekteverzuim, met name onder groepsleiders. De afzonderlijke inrichtingen hebben allen een actief ziekteverzuimbeleid en met veel inspanning levert het resultaat, maar nog niet voldoende. Doordat de bezetting met jongeren in De Heuvelrug al langere tijd niet volledig is, kan de inrichting het verzuim goed opvangen en leidt dit in dit geval niet tot knelpunten in het dagprogramma.

J.G. Bos
Hoofd van de Inspectie Veiligheid en Justitie

G.E.M. Tielen
Hoofdinspecteur Inspectie Jeugdzorg

Samenvatting

De Inspectie Veiligheid en Justitie (Inspectie VenJ), de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), de Inspectie Jeugdzorg (IJZ) en de Inspectie van het Onderwijs (IvhO) hebben in april 2014 justitiële jeugdinrichting (JJI) De Heuvelrug te Zeist doorgelicht op basis van het toetsingskader voor justitiële jeugdinrichtingen van april 2012. De Heuvelrug is de zesde JJI die op deze wijze is geïnspecteerd. De doorlichting van De Heuvelrug richt zich zowel op de inrichting als op de school, VSO De Sprong, die aan de inrichting verbonden is.
Het doel van de doorlichting is vast te stellen hoe het in De Heuvelrug is gesteld met de rechtspositie van jongeren, de omgang met jongeren, de interne veiligheid, de maatschappijbeveiliging, de maatschappelijke reïntegratie en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie.

De Heuvelrug is om een twee redenen op het moment een bijzondere justitiële jeugdinrichting. Als gevolg van de teruglopende capaciteitsbehoefte voor justitiële jongeren, zal de inrichting per 1 januari 2017 sluiten.[1] Daarnaast is De Heuvelrug de enige justitiële jeugdinrichting in Nederland waar behalve jongens ook meisjes verblijven die verdacht of veroordeeld zijn voor een strafbaar feit.

Legenda bij oordeel criteria
De Inspecties geven hun oordeel per criterium weer in de volgende vier waarderingen:

- Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen
- Voldoet geheel aan de relevante normen en verwachtingen
- ★ Het functioneren op dit criterium of een onderdeel strekt tot voorbeeld voor andere inrichtingen

Algemene conclusie

Het algemene oordeel over de wijze waarop De Heuvelrug omgaat met de sanctietoepassing is positief. Op bijna alle aspecten voldoet de inrichting overwegend of volledig aan de verwachtingen van de Inspecties. Tijdens de doorlichting troffen de inspecteurs een inrichting die geschikt is voor de plaatsing van jongeren. De inrichting zet een positief leefklimaat neer waarin medewerkers de jongeren goed bejegenen. De inrichting betrekt ouders dan wel verzorgers bij het

[1] Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 24 587, nr. 490.

perspectiefplan van de jongere. Er zijn goede faciliteiten op het gebied van onderwijs, sport en andere vrijetijdsbesteding. Voor jongeren die recht hebben op verlof, doet de inrichting tijdig een aanvraag hiertoe. De organisatie is goed ingericht op het voorkomen en beheersen van eventuele calamiteiten, evenals op het signaleren van en handelen bij beveiligingsrisico's. De diverse organisatieaspecten zijn goed op orde: er zijn voldoende medewerkers om het dagprogramma zonder problemen doorgang te laten vinden, de verschillende functionarissen weten elkaar te vinden en communiceren transparant en de inrichting beschikt over een goed functionerend systeem voor de evaluatie van het eigen functioneren.

De belangrijkste verbeterpunten liggen er op het gebied van het opleggen van disciplinaire straffen, het drugsontmoedigingsbeleid, de deelname van medewerkers aan (herhalings-) trainingen en de bespreking van het eerste perspectiefplan.
Disciplinaire straffen en ordemaatregelen worden niet altijd in de juiste situatie opgelegd en disciplinaire straffen worden niet door de juiste functionaris opgelegd. Ook over de inzet van drugsontmoedigingsbeleid zijn de Inspecties kritisch. Jongeren worden altijd gefouilleerd en gevisiteerd als ze de inrichting binnenkomen.[2] Ze worden ook altijd gevisiteerd als ze bezoek hebben gehad. De directeur van een inrichting heeft de bevoegdheid een dergelijke maatregel gedurende een periode in te stellen, bijvoorbeeld omdat er veel contrabande wordt gevonden. Als het een standaard werkwijze wordt, beschouwen de Inspecties dit echter als onwenselijk stelselmatig visiteren.
De Inspecties constateren dat verschillende medewerkers niet volledig getraind zijn. De groepsleiders hebben in 2013 niet hun jaarlijkse follow-up training in de YOUTURN gehad en ook voor 2014 is deze nog niet gepland. Een deel van de medewerkers die dagelijks met de jongeren werkt, was in 2013 onvoldoende getraind in de Gestructureerd Fysiek Optreden en de-escalerend optreden. Tot slot vinden er geen perspectiefplanbesprekingen naar aanleiding van het eerste perspectiefplan plaats. Het vervangend Go-moment is nog niet volledig geïmplementeerd, waardoor het lang duurt voordat alle betrokken partijen gezamenlijk de behandeling van de jongeren bespreken.

Een aandachtspunt voor DJI is de overdracht van meisjes naar een andere inrichting wanneer De Heuvelrug sluit. De inrichting neemt een actieve rol in om deze doelgroep goed over te dragen. Het is aan te bevelen dat DJI hier gebruik van zal maken.

Hoofdstuk 2 Rechtspositie jongeren

De Inspecties zijn overwegend positief over de rechtspositie. De jongeren hebben een goed dagprogramma, de voeding is op orde, de zorg die wordt geboden is van goede kwaliteit en de jongeren hebben voldoende mogelijkheden tot maatschappelijk contact. Er zijn echter ook een aantal aandachtpunten. Zoals al aangegeven worden disciplinaire straffen en ordemaatregelen niet altijd in de juiste situatie opgelegd en worden disciplinaire straffen niet door de juiste functionaris opgelegd. Het is daarnaast onwenselijk dat jongeren die op een langverblijfgroep zouden moeten verblijven, nog op een kortverblijfgroep moeten blijven. Verder bestaat er ongelijkheid in rechtspositie doordat groepsleiders sommige jongeren privileges toedelen die niet transparant worden gecommuniceerd, namelijk het invoeren van producten buiten de inrichtingswinkel om.[3] Op de langverblijfgroepen wordt er geen invulling meer gegeven aan de EQUIP-bijeenkomsten, terwijl deze bijeenkomsten een belangrijk onderdeel van de YOUTURN-

[2] De inrichting geeft in reactie op de doorlichting aan dat dit inmiddels niet meer gebeurt.

[3] In de wederhoorprocedures geeft de inrichting aan dat dit geen inrichtingsbeleid is en dat het zelfs strijdig is met bestaand beleid. Daarom heeft de inrichting de regeling stopgezet.

methodiek zijn. Ook vinden de Inspecties het onwenselijk dat jongeren in het weekend tot 12.15 uur op hun kamer moeten verblijven. Ofschoon hier geen wettelijke normen voor zijn, is deze situatie onwenselijk gelet op het uitgangspunt dat jongeren ook zijn ingesloten om opgevoed c.q. behandeld te worden. Tot slot zijn de huisregels niet volledig: hierin is onder andere niet opgenomen dat jongeren zich op zitting kunnen laten bijstaan en binnen welke termijn de beklagcommissie uitspraak moet doen.

Oordeel criteria	
Insluiting	
Huisregels	
Activiteiten	
Accomodatie	
Voeding	
Contact	
Toegang zorg	
Discipline	
Beklag	

Aanbevelingen aan de inrichting

- Zorg ervoor dat ook de jongeren op de langverblijfgroepen een training volgen in het kader van de uitvoering van de YOUTURN-methodiek.
- Organiseer dat jongeren in het weekend eerder uit hun kamer kunnen.
- Zorg dat uitsluitend de directeur of zijn plaatsvervanger disciplinaire straffen oplegt.
- Zorg ervoor dat het juiste onderscheid tussen disciplinaire straffen en ordemaatregelen wordt gemaakt.
- Informeer jongeren, bijvoorbeeld op het klachtenformulier en bij de bemiddeling, binnen welke termijn de beklagcommissie uitspraak moet doen en dat zij zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag kunnen laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk.

Aanbevelingen aan DJI

- Realiseer dat jongeren die een langverblijfstatus hebben, ook op een langverblijfgroep verblijven.
- Voeg aan het landelijke format voor de huisregels in jji's toe binnen welke termijn de beklagcommissie uitspraak moet doen en dat jongeren zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag kunnen laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk.

Aanbevelingen aan de inrichting en DJI

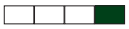
- Neem in de huisregels op dat onder ontoelaatbaar gedrag in ieder geval verbale en fysieke agressie naar medewerkers wordt verstaan.

Hoofdstuk 3 Omgang met jongeren

De Inspecties oordelen positief over de omgang met jongeren in De Heuvelrug. De inrichting legt zichtbaar de nadruk op het neerzetten van een positief leefklimaat en een positieve bejegening van de jongeren. De jongeren merken dit en zijn tevreden over de manier waarop medewerkers met hen omgaan en over de sfeer op zowel de groepen als de school. Verder voert de inrichting screeningen en intakes uit bij binnenkomst van de jongeren, om een zo volledig mogelijk beeld van de jongeren te krijgen en risico's rond de jongeren in kaart te brengen. De

rapportage en documentatie over jongeren is grotendeels op orde. Aandachtspunten zijn het volgen van de jaarlijkse follow-up training door de medewerkers en, zoals al vermeld bij hoofdstuk 2, het plaatsvinden van EQUIP op langverblijfgroepen. Daarnaast houden niet in alle groepen de jongeren een portfolio volgens YOUTURN bij.

Oordeel criteria

Screening	
Bejegening	
Rapportage en documentatie	

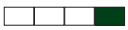
Aanbevelingen aan de inrichting

- Zorg dat alle groepsleiders jaarlijkse herhalingstrainingen YOUTURN volgen.
- Motiveer jongeren in het opbouwen van een portfolio.

Hoofdstuk 4 Interne veiligheid

Het algemene oordeel over de interne veiligheid is wisselend. De Inspecties zijn positief over de wijze waarop de Heuvelrug omgaat met de preventie en beheersing van calamiteiten. Ook de manier waarop de inrichting omgaat met agressie en geweld is grotendeels op orde. Een belangrijk verbeterpunt is het verder verhogen van de deelname aan de training Gestructureerd fysiek optreden en het trainen van groepsleiders in de-escalerende vaardigheden. Zoals reeds hiervoor genoemd zijn de Inspecties kritisch over de inzet van drugsontmoedigingsbeleid omdat de inrichting jongeren die zeer frequent verlof hebben en jongeren die bezoek krijgen altijd aan een onderzoek aan lichaam onderwerpt. De maatregel om alle jongeren na bezoek te visiteren was een tijdelijke maatregel, maar is ondertussen de standaard werkwijze geworden. Bovendien ligt de frequentie van steekproefsgewijze kamerinspecties op sommige groepen erg laag en zijn er zelden controles van algemene ruimtes. Tot slot heeft één van de IBT's waar De Heuvelrug een beroep op kan doen nog niet in de inrichting geoefend. Hierdoor is onder meer niet duidelijk of dit IBT indien opgeroepen tijdig bij de inrichting kan zijn.

Oordeel criteria

Calamiteiten	
Agressiebeheersing	
Drugsontmoediging	

Aanbevelingen aan de inrichting

- Visiteer jongeren na bezoek en na verlof (als dit zeer frequent plaatsvindt) op indicatie en steekproefsgewijs.
- Draag er zorg voor dat Interne bijstandsteams (IBT's) van de omliggende inrichtingen ten minste een keer per jaar hebben geoefend met de aanrijdtijd en de inzetbaarheid in de Heuvelrug.
- Kies ervoor jongeren na bezoek en na verlof (als dit zeer frequent plaatsvindt) op indicatie en steekproefsgewijs te visiteren.
- Zorg ervoor dat er op alle groepen regelmatig steekproefsgewijze kamerinspecties plaatsvinden.
- Verbeter de analyse van de inzet van het drugsontmoedigingsbeleid. Doe dit in ieder geval door een dusdanige registratie van controlemiddelen, dat het inzichtelijk wordt welk percentage van de controles laat zien dat er drugs zijn, hoe zich dit verhoudt tot de totale populatie en wat de invloed is van de steekproefsgewijze controles.

Hoofdstuk 5 Maatschappijbeveiliging

Ten aanzien van de maatschappijbeveiliging zijn de Inspecties overwegend tevreden. De gebouwelijke indeling, voorzieningen en de apparatuur die de beveiliging ondersteunen voldoen. Ook de dynamische aspecten voldoen voor het merendeel: de beveiligingsprocedures zijn vastgelegd en worden conform deze instructies uitgevoerd. Een aandachtspunt is de roulatie van beveiligers. Hoewel het de bedoeling is dat alle beveiligers op verschillende posten werken om zo te voorkomen dat medewerkers minder scherp worden, gebeurt dit in de praktijk niet. Hierdoor bestaat het risico dat zij deze taak minder accuraat gaan uitvoeren, wat tot veiligheidsrisico's leidt.

Oordeel criterium

Beveiliging

Aanbeveling aan de inrichting

- Zorg ervoor dat beveiligingsmedewerkers rouleren van post zodat ze niet de hele dag hetzelfde werk doen.

Hoofdstuk 6 Maatschappelijke reïntegratie

Het oordeel over de reïntegratieactiviteiten die De Heuvelrug ontplooit, is positief. De Heuvelrug heeft vastgelegd wat haar inspanningen zijn om een jongere te helpen reïntegreren en de totstandkoming van perspectiefplannen en de daadwerkelijke uitvoering daarvan worden systematisch gemonitord. De inrichting bespreekt het eerste perspectiefplan echter niet met de jongere en de ouders. De wijze waarop De Heuvelrug uitvoering geeft aan het vrijhedenbeleid voldoet volledig aan de verwachtingen van de Inspecties.

Oordeel criteria

Reïntegratieactiviteiten

Verlof

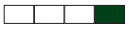
Aanbevelingen aan de inrichting

- Bespreek het eerste perspectiefplan na drie weken in een perspectiefplanbespreking of Go-moment.
- Zorg dat het tweede perspectiefplan twaalf weken na de start van de detentie gereed is.

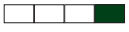
Hoofdstuk 7 Organisatieaspecten

De Inspecties zijn positief over de organisatieaspecten. Er zijn voldoende en gekwalificeerde medewerkers, die op gezette momenten met elkaar overleggen. Ook buiten deze overleggen vinden medewerkers elkaar te vinden. De inrichting handelt correct bij vermeende integriteitsschendingen en evalueert geregeld het eigen beleid. De bijstelling van beleid gebeurt niet altijd tijdig.

Oordeel criteria

Personeel

Communicatie

Integriteit

Evaluatie

1 Inleiding

De Inspectie Veiligheid en Justitie (Inspectie VenJ) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit onder meer door justitiële inrichtingen, waaronder justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) met een zekere regelmaat op hun functioneren te beoordelen. In het toezicht op de JJI's werkt de Inspectie VenJ samen met vier andere rijksinspecties, namelijk de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ), de Inspectie Jeugdzorg (IJZ), de Inspectie van het Onderwijs (IvhO) en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Inspectie SZW). Deze Inspecties voeren hun toezichtactiviteiten in het domein van de jeugdinrichtingen gezamenlijk uit waar dit kan en waar dit nodig is. De doorlichting in de justitiële jeugdinrichting De Heuvelrug, hebben de Inspecties gezamenlijk uitgevoerd (zie ook paragraaf 1.4. over de opzet) met uitzondering van de Inspectie SZW.

1.1 Aanleiding en doel

Jongeren in Nederland kunnen hun voorarrest en straf of maatregel in negen JJI's ondergaan. De Inspecties gaan na wat in deze inrichtingen de kwaliteit van de sanctietoepassing is. Hiertoe kijken ze op enig moment bij al deze inrichtingen naar verschillende aspecten van de taakuitvoering van de JJI's, dit noemen de Inspecties een doorlichting. Het doel van de doorlichting is te bezien hoe het in De Heuvelrug is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met jongeren, de reïntegratieactiviteiten, de veiligheid en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie zoals de communicatie en het integriteitbeleid. Aan de hand van hun oordeel doen de Inspecties verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. De Heuvelrug is de zesde JJI die de Inspecties doorgelicht hebben.

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

De Heuvelrug is één van de vier rijks jeugdinrichtingen die onder de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) vallen, daarnaast zijn er nog vijf particuliere jeugdinrichtingen. De Heuvelrug wordt volgens het capaciteitsplan van de DJI gesloten.[4] De doorlichting van JJI De Heuvelrug richt zich zowel op de inrichting als op de school die aan de inrichting verbonden is, De Sprong geheten. De Sprong

[4] Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 24 587, nr. 490.

is een school voor voortgezet speciaal onderwijs (VSO). De school valt onder de Wet op de Expertisecentra en daarmee onder het toezicht van de IvhO. Het oordeel van deze Inspectie over het onderwijs weegt mee in het oordeel over het activiteitenprogramma voor jongeren (paragraaf 2.3).

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting van De Heuvelrug hebben de Inspecties het standaardtoetsingskader voor de jeugdinrichtingen gebruikt. Dit toetsingskader is gebaseerd op (inter)nationale wet- en regelgeving.

Het toetsingskader omvat de aspecten:
- rechtspositie van jongeren;
- omgang met jongeren;
- interne veiligheid;
- maatschappijbeveiliging;
- maatschappelijke reïntegratie;
- personeel en organisatie.

Deze aspecten geven, in samenhang, een goed beeld van de stand (en gang) van zaken in een justitiële jeugdinrichting. Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria. Elk criterium heeft normen en verwachtingen op drie dimensies, namelijk uitvoering, beleid en check op de uitvoering:
- Bij de dimensie uitvoering stellen de Inspecties vast in hoeverre de uitvoering voldoet.
- Bij de dimensie beleid bezien de Inspecties of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (vastgelegd) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving.
- Bij de dimensie check op de uitvoering gaan de Inspecties na in hoeverre op handelingsniveau de toepassing van het beleid is zeker gesteld.

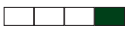
In hoeverre de inrichting het beleid en de uitvoering periodiek evalueert op effectiviteit en zo nodig bijstelt komt aan bod in hoofdstuk 7: Organisatieaspecten.
Het oordeel bij een criterium kan leiden tot een of meer aanbevelingen wanneer de Inspecties het belangrijk achten dat een geconstateerde afwijking ten opzichte van het criterium wordt aangepakt. De aanbevelingen zijn gericht aan de inrichting c.q. de locatie of aan de overkoepelende Dienst Justitiële Inrichtingen.

De Inspecties geven hun oordeel per criterium weer in de volgende vier waarderingen:

Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen

Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen

Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen

Voldoet geheel aan de relevante normen en verwachtingen

★ Het functioneren op dit criterium of een onderdeel strekt tot voorbeeld voor andere inrichtingen

1.4 Opzet

Methode

Het standaardtoetsingskader vormt het uitgangspunt van de doorlichting. Dit toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten. Bij een doorlichting verzamelen de Inspecties feitelijke gegevens door documentonderzoek, dossierinzage, observaties in de JJI en interviews met betrokkenen van de inrichting. Zie bijlage 5 voor het volledige inspectieprogramma van de doorlichting in De Heuvelrug. De Inspecties zetten alle verzamelde gegevens af tegen de criteria uit het toetsingskader en komen zo tot een integraal oordeel over de uitvoering, het beleid en de check op de uitvoering (zie ook paragraaf 1.3).

De doorlichting van De Heuvelrug is uitgevoerd door zes inspecteurs van de verschillende inspectiediensten die in een periode van drie dagen geparticipeerd hebben in het onderzoek. De Inspectie SZW heeft niet deelgenomen aan het inspectiebezoek omdat zij de inrichting in januari 2014 heeft geïnspecteerd in het kader van de naleving van werkgeversverplichtingen met betrekking tot psychosociale arbeidsbelasting (PSA). Aan de hand van de bevindingen van de andere Inspecties oordeelt de Inspectie SZW ook of De Heuvelrug aan het toetsingskader voldoet.

Documentonderzoek

Om zicht te krijgen op het beleid dat de inrichting hanteert, en de wijze waarop de inrichting ervoor zorgt dat zij het beleid uitvoert zoals bedoeld, hebben de Inspecties verschillende documenten bekeken. Vooraf hebben de Inspecties informatie opgevraagd over zaken als dagprogramma's, huisregels en beveiligingsprotocollen. Ook tijdens het bezoek is er inzage geweest in documentatie zoals calamiteitenmappen, deelnamelijsten aan trainingen en notulen van overleggen. Op grond van vooraf door de JJI verstrekte documentatie stellen de Inspecties eventueel aanvullende informatievragen op.

Dossierstudie

De Inspecties hebben verschillende dossiers ingezien: dossiers over de insluitingstermijnen bij de Jeugdadministratie, de jongerendossiers met daarin perspectiefplannen[5], medische dossiers en op de leefgroep zijn de YOUTURN-dossiers[6] en gedragsrapportages bekeken. De dossiers bieden inzicht in de wijze waarop de inrichting haar taak uitvoert en hoe zij dit registreert.

Observaties

Om zicht te krijgen op de werkwijze van de inrichting hebben de Inspecties meerdere observaties gedaan in de inrichting en de school. Naast een volledige rondleiding hebben ze ook gekeken bij activiteiten, zoals luchten en lunch. En zijn er ook aparte bezoeken gebracht aan onder andere de bibliotheek, sportruimten, medische dienst, leefgroepen en kamers van jongeren.

Interviews

De Inspecties hebben interviews gehouden met medewerkers in verschillende functies waaron-

[5] Het perspectiefplan vormt de basis voor de structuur van het verblijf van de jongere in de inrichting. In het perspectiefplan wordt vastgelegd wat de doelstellingen zijn van de opvoeding en behandeling tijdens het verblijf en hoe die doelstellingen te bereiken. In het perspectiefplan staan ook de individuele werkdoelen en wat de jongere gaat doen op het gebied van onderwijs en andere activiteiten.

[6] JJI's werken vanaf 2010 met de basismethodiek YOUTURN. In YOUTURN draait alles om het aanleren van eigen verantwoordelijkheid. Met deze methodiek kunnen de pedagogisch professionals en docenten in alle JJI's de jongeren op een eenduidige en duidelijke manier bejegenen en behandelen. De tijd 'binnen' wordt zo goed mogelijk benut ter voorbereiding op een geslaagde resocialisatie.

der groepsleiders, docenten, gedragswetenschappers en afdelingsmanagers. Doel van deze interviews is om in kaart te brengen hoe medewerkers hun taken uitvoeren en waar ze hierin kansen en successen zien. Daarnaast hebben de Inspecties jongeren geïnterviewd over hun ervaringen tijdens het verblijf in de inrichting. Naast geplande interviews hebben de inspecteurs ook medewerkers en jongeren gesproken tijdens rondleidingen.

Tijdpad

Op 19 maart 2014 heeft de Inspectie VenJ namens de deelnemende Inspecties de doorlichting aangekondigd aan de inrichting. De doorlichting is op 23, 24 en 30 april 2014 uitgevoerd. De directie heeft op 22 juli 2014 de conceptversie van het inspectierapport voorgelegd gekregen voor wederhoor op de feitelijke bevindingen. Op 4 augustus is de wederhoorreactie ontvangen. Op 15 september 2014 hebben het hoofd van de Inspectie VenJ en de hoofdinspecteur IJZ het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

1.5 Objectbeschrijving

De Heuvelrug is een justitiële jeugdinrichting in Zeist voor strafrechtelijk geplaatste jongens en meisjes van 12 tot 24 jaar. Als gevolg van de teruglopende capaciteitsbehoefte voor justitiële jongeren, zal de inrichting per 1 januari 2017 sluiten. De Heuvelrug is de enige justitiële jeugdinrichting in Nederland waar meisjes verblijven.

Van de tien leefgroepen zijn er op het moment vijf in gebruik (zie tabel 1). Jongeren stromen doorgaans in één van de kortverblijfgroepen in en bij een langer verblijf stroomt een jongere door naar een langverblijfgroep. Leefgroep 10 was ten tijde van de doorlichting tijdelijk gesloten in verband met een zeer lage instroom van meisjes met een kortverblijfstatus. In 2013 had De Heuvelrug 52 plaatsen operationeel met een gemiddelde bezetting van 84,6 procent. In 2014 heeft de Heuvelrug 54 plaatsen operationeel.

Tabel 1. *Capaciteit en bestemmingen JJI De Heuvelrug 2014*

Afdeling	Bestemming	Leeftijds-categorie	Plaatsen
4	Jongens kortverblijf	12 tot 24	10
5	Jongens kortverblijf	12 tot 24	10
7	Jongens langverblijf	12 tot 24	8
8	Jongens langverblijf	12 tot 24	8
9	Meisjes langverblijf	12 tot 24	8
10	Meisjes kortverblijf (momenteel gesloten)	12 tot 24	10
Totaal			**54**

1.6 Recent onderzoek

Onderzoek van de rijksinspecties

De afgelopen zes jaar is De Heuvelrug in meerdere inspectieonderzoeken betrokken geweest. In deze paragraaf staan de belangrijkste conclusies uit deze onderzoeken kort beschreven. In de periode van 2007 tot en met 2009 hebben de samenwerkende Inspecties De Heuvelrug en de aan de inrichting verbonden school, VSO De Sprong, bezocht in het kader van het onderzoek Veiligheid Justitiële Jeugdinrichtingen. De Inspecties oordeelden toen dat De Heuvelrug en de

school een ernstig risico liepen op een onveilig leef-, behandel en werkklimaat voor de jongeren en voor het personeel. Aandachtspunten waren onder andere personeelsschaarste en een terugkerend gebrek aan eenduidigheid. Een hertoets in 2009 liet verbetering zien en de Inspecties oordeelden toen dat het verscherpt toezicht kon worden opgeheven.

Eind 2011 zijn de samenwerkende Inspecties begonnen met de beoordeling van incidentrapportages van de JJI's. De JJI's informeren hiertoe de Inspecties over hun analyses van voorgevallen incidenten. Deze resultaten betrekken de Inspecties bij de bevindingen in paragraaf 4.2 over het tegengaan van agressie en geweld, en paragraaf 7.4 over de wijze van evalueren in de inrichting.

De IvhO beoordeelde in een rapport van 2013 de kwaliteit van de school. Deze resultaten komen terug in paragraaf 2.3, die gaat over het activiteitenprogramma.

In januari 2014 bezocht de Inspectie SZW JJI de Heuvelrug in het kader van een onderzoek naar de psychosociale arbeidsbelasting. Er waren drie aandachtspunten, namelijk het volgen van trainingen fysiek- mentale weerbaarheid, de weerslag in de huisregels voor jongeren dat zij geen agressie en geweld mogen gebruiken naar medewerkers en een plan van aanpak naar aanleiding van het meest recente medewerkerstevredenheidsonderzoek. Tijdens deze doorlichting zijn de Inspecties nagegaan in hoeverre de inrichting deze aandachtspunten reeds heeft opgepakt. Zie hiervoor hoofdstuk 5 over interne veiligheid.

Onderzoek naar het leefklimaat
In 2013 is door de Hogeschool Leiden, de Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool Windesheim in alle JJI's een onderzoek uitgevoerd naar het leef-, leer- en werkklimaat[7]. Hieruit blijkt dat het leefklimaat in de JJI's een behoorlijk niveau heeft: in vergelijking tot een historische normgroep van andere open en gesloten instellingen scoren de JJI's gemiddeld. Deze gemiddelde score is volgens de onderzoekers bijzonder, omdat er binnen een JJI ook vaak sprake is van een vooruitzicht op afstraffing voor een gepleegd delict, iets wat het leefklimaat negatief kan beïnvloeden. Naast het overkoepelende onderzoek, is er ook een rapport per JJI opgesteld. De onderzoekers geven aan dat er in De Heuvelrug over het algemeen sprake is van een goed leef-, leer- en werkklimaat jongeren, hetgeen de jongeren perspectief biedt om vooruit te komen.

1.7 Leeswijzer

De navolgende hoofdstukken behandelen elk een aspect uit het toetsingskader. Elke paragraaf opent met de standaardomschrijving van het toegepaste criterium uit het toetsingskader. Hierop volgen de bevindingen, het oordeel en eventuele aanbevelingen. Elk hoofdstuk besluit met een conclusie. Het laatste hoofdstuk geeft een slotbeschouwing over het geheel van bevindingen.

[7] Rapportage Justitiële Jeugdinrichtingen 2013. Een onderzoek naar het Leef-, leer- en werkklimaat van Justitiële Jeugdinrichtingen. Bijlage bij Kamerstuk 24587 nr. 579.

2 Rechtspositie

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een negental criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de rechtspositie van de jongeren in De Heuvelrug.

2.1 Rechtmatige insluiting

Criterium

Jongeren dienen rechtmatig te zijn ingesloten. Hiertoe stelt de JJI de identiteit van de jongere bij binnenkomst vast met behulp van biometrie[8] en controle van eventuele identiteitspapieren. Daarnaast draagt de JJI zorg voor een correcte invoering van begin- en einddatum van de vrijheidsbeneming op basis van een geldig insluitingsdocument. Deze werkwijzen liggen vast in een procesbeschrijving voor de betrokken medewerkers en de vaststelling van de rechtmatige insluiting van de jongere wordt stelselmatig gecontroleerd.

Bevindingen

De beveiliging krijgt op voorhand van het Bureau Sociale Dienstverlening (BSD) door dat een jongere zal arriveren. Bij binnenkomst controleert een beveiliger met behulp van biometrie de identiteit van een jongere. Wanneer er over de jongere nog geen gegevens in het systeem aanwezig zijn, dan voert de beveiliger deze in. De begin- en einddatum van detentie worden door de medewerkers van de jongerenadministratie ingevoerd. Het hoofd van het BSD controleert of deze juist zijn ingevoerd. De werkwijze voor zowel de aanmelding van een jongere als het vaststellen van de identiteit is vastgelegd in protocollen van de inrichting.

Oordeel

De identiteit van jongeren wordt met behulp van biometrie vastgesteld, de medewerkers controleren de insluitingsgegevens en er zijn actuele beschrijvingen van de werkwijzen.

[8] Biometrie is de afname van biometrische gegevens van justitiabelen. Het gaat om het afnemen van vingerafdrukken met een biometrieconsole, het nemen van digitale foto's van de jeugdige en de controle van de identiteitsdocumenten. De biometrische gegevens worden opgeslagen in de landelijke basisvoorziening biometrie DJI (BVB) en gebruikt gedurende de volledige tenuitvoerlegging van de maatregel cq straf zolang de jeugdige valt binnen de verantwoordelijkheid van DJI (Project BVB DJI, 2009).

2.2 Huisregels en introductie

Criterium

De JJI dient jongeren, hun wettelijk vertegenwoordigers en ouders actief te informeren over de gang van zaken en de rechten en plichten in de inrichting. Zo krijgen jongeren bij binnenkomst de huisregels met een beschrijving van hun rechten en plichten op schrift in een taal die ze begrijpen en vindt er een introductiegesprek plaats over de leefregels. Ook ouders en wettelijk vertegenwoordigers krijgen schriftelijk informatie over de regels die in de inrichting gelden. De jongere krijgt een mentor toegewezen die op de eerste dag contact met de ouders/verzorgers legt en afspraken maakt over het vervolgcontact.

Bevindingen

Informeren van jongeren en hun ouders

De groepsleiding haalt de jongere na binnenkomst op en brengt hem of haar naar de leefgroep. Jongeren hebben vervolgens de eerste tien dagen diverse intakes en gesprekken. Tijdens deze dagen worden jongeren geïnformeerd over de gang van zaken in de inrichting. Zij krijgen de tijd om te wennen op de groep en op school en de YOUTURN-methodiek wordt geïntroduceerd. De groepsleiding laat de jongere bij binnenkomst contact opnemen met zijn ouders. In de loop van de eerste week belt de groepsleider die is aangewezen als mentor ook de ouders. Ouders kunnen eventueel ook een rondleiding in de inrichting krijgen. Indien jongeren niet willen dat hun ouders betrokken worden, dan gaat de maatschappelijk werker hierover met de jongere in gesprek.
Elke jongere krijgt een mentor en een schaduwmentor. De mentoren zijn gekoppeld aan de kamers op de leefgroep. De jongeren geven aan over het algemeen tevreden te zijn over hun mentoren. Alle groepsleiders kunnen mentor zijn. Zowel mannelijke als vrouwelijke groepsleiders kunnen mentor zijn van zowel jongens als meisjes.
De werkinstructies over het instroomprogramma voor nieuwe jongeren is vastgelegd in een protocol van de inrichting.

Bij de overgang van een kortverblijfgroep naar langverblijfgroep hebben de oude en de nieuwe mentor een gesprek over de jongere. Daarnaast gaat de jongere van tevoren een keer eten op de nieuwe groep om kennis te maken.

Huisregels

Jongeren hebben een informatieboekje op hun kamer met daarin de huisregels. In de huisregels is onder andere aandacht voor de procedures bij binnenkomst, het dagprogramma, verlof, de klachtenprocedures en straffen. De huisregels zijn ook beschikbaar in het Engels. Het standaard model huisregels van DJI is daarnaast beschikbaar in het Arabisch, Frans, Spaans en Turks.
Een groepsleider legt de huisregels bij binnenkomst uit. In aanvulling hier op kan een groepsleider aan een jongere die al bekend is met de huisregels vragen aan een nieuwe jongere de huisregels uit te leggen. Aan jongeren die het niet goed begrijpen worden de huisregels vaker uitgelegd.

Oordeel

Op het criterium rechten en regels voldoet de inrichting volledig aan de verwachtingen Zowel jongeren als ouders krijgen voldoende informatie over het verblijf in de inrichting.

2.3 Activiteitenprogramma

Criterium

De Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj) schrijft voor dat jongeren overdag in groepen verblijven en ten minste 8,5 uur per dag kunnen deelnemen aan gemeenschappelijke activiteiten (per week minimaal 77 uur). Op afdelingen voor intensieve zorg is dit in ieder geval zes uur per dag. Jongeren hebben wettelijk recht op een aantal activiteiten, zoals onderwijs, dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport[9], wekelijks bibliotheekbezoek, en vrijetijdsbesteding. De JJI voorziet hiervoor in voldoende ruimte, installaties en materiaal.
Het dagprogramma van jongeren hoort gericht op onderwijs te zijn.[10] In de beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs, voor zover dit betrekking heeft op deze doorlichting, heeft de onderwijsinspectie de volgende normen gehanteerd: de commissie voor de begeleiding (CvB) bepaalt de onderwijsrelevante beginsituatie van de leerlingen; de school stelt een handelingsplan vast in overeenstemming met de ouders; de school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de vorderingen en ontwikkeling van de leerlingen en de CvB evalueert de uitvoering van het handelingsplan. Deze normen vormen het aspect 'systeem van leerlingenzorg'.
De inrichting dient daarnaast te voorzien in zinvolle activiteiten in het weekend en tijdens de vakantieperiode. Ouders of verzorgers worden ook bij het activiteitenprogramma betrokken. Bij uitval van gemeenschappelijke activiteiten worden jongeren niet ingesloten en biedt de JJI compenserende gemeenschappelijke activiteiten.[11] Het activiteitenprogramma is vastgelegd en inzichtelijk voor jongeren. De uitval van activiteiten wordt gemonitord door de JJI en op basis van de uitkomsten daarvan past zij het dagprogramma aan.

Bevindingen

Programma

Het dagprogramma is vastgelegd in de beschrijving 'Dagelijkse routine'. De omschrijving benoemt zowel start- als eindtijden. Wanneer er verschillen in tijden bestaan tussen bepaalde leefgroepen, zoals kort en langverblijfgroepen, dan staat dit vermeld. In het dagprogramma is daarnaast terug te vinden welke vaardigheden worden geoefend met de activiteiten en waarom dat van belang is.
Het dagprogramma begint doordeweeks voor jongeren op kortverblijfgroepen om 7.30 uur. Op dat moment gaat hun kamerdeur open. Zij hebben dan 25 minuten om op te staan, te douchen en hun kamer op te ruimen. De meisjes en jongens op lang verblijf hebben een douche op hun kamer. Zij worden om 8.00 uur uitgesloten.
Jongeren gaan vervolgens om 8.40 uur naar school. Tussen 10.30 uur en 10.50 uur zijn de jongeren terug op de groep voor een pauze en een buitenmoment. Vervolgens volgen zij weer tot 12.50 uur onderwijs. Behalve op woensdag hebben de jongeren ook 's middags les. Dit is van 13.45 uur tot 15.30 uur. 's Avonds tussen 18.30 uur en 19.00 uur verblijven de jongeren op hun kamer. Vervolgens hebben zij vrije tijd tot 21.40 uur. Om 21.45 uur sluit de groepsleiding de kamerdeuren.

[9] Volgens internationale regelgeving moeten jongeren dagelijks minimaal twee uur de gelegenheid tot sport- en spelactiviteiten hebben.

[10] De inspecties beoordelen hier niet de kwaliteit van het onderwijs. Bij deze doorlichting is een inspecteur van de onderwijsinspectie betrokken. Zijn bevindingen en oordelen bij de doorlichting en het oordeel van de onderwijsinspectie van een toezichtbezoek aan de school januari 2013 staan beschreven in deze paragraaf en wegen mee in de beoordeling van het hele criterium.

[11] Hetzelfde geldt voor jongeren die wegens ziekte of handicap niet kunnen deelnemen.

In het weekend worden de jongeren om 12.15 uur uitgesloten. Zij hebben tussen 18.00 uur en 19.00 uur een kamermoment en worden om 21.45 uur weer ingesloten. De jongeren hebben hiermee op kort verblijf wekelijks 85 uur en 45 minuten aan activiteiten en op lang verblijf 83 uur en 15 minuten.
Een aantal jongeren geeft aan de uitsluittijd in het weekend vervelend te vinden. Ze zijn dan echt aan het wachten tot de deur opengaat. Zeker als een jongere geen televisie op kamer heeft, is dit erg lang. Voor sommige jongeren geldt bovendien dat ze dan niet kunnen douchen.

Om niet één lange periode zomervakantie te hebben, is de onderwijsvrije tijd verdeeld over twaalf weken in het jaar. In de zomer zijn er dan vier aaneengesloten onderwijsvrije weken. In deze zogenaamde breakweken hebben de jongeren een aangepast programma. Ze worden om 9.00 uur gewekt. Twee keer per dag hebben ze een activiteit die één uur duurt. Tussen 12.30 uur en 13.00 uur zijn jongeren op hun kamer. In totaal kunnen jongeren in een breakweek 78 uur en 15 minuten van hun kamer zijn.

Onderwijs
Het belangrijkste onderdeel van het dagprogramma van alle jongeren is onderwijs. Voor sommige jongeren bestaat het onderwijs grotendeels uit het lopen van een stage in de inrichting. VSO De Sprong verzorgt het onderwijs in De Heuvelrug. De meisjes en jongens volgen gezamenlijk onderwijs, tenzij hier contra-indicaties voor zijn.

De inrichting heeft een onderwijsaanbod dat zoveel mogelijk is afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Het onderwijs wordt gegeven door daartoe bevoegde leraren. Bij binnenkomst heeft de jongere een intake op de leefgroep. De jongere vult met hulp van de groepsleider dan ook een formulier in over zijn schoolverleden en heden. De groepsleider stuurt dit formulier naar de school, op basis waarvan wordt bepaald in welke klas de jongere onderwijs gaat volgen.
De school en inrichting proberen de jongere binnen twee dagen op school te krijgen. De eerste vijf dagen in de klas besteedt de docent aan het testen van de jongere, onder andere door een niveautest voor Nederlands en rekenen. De jongere krijgt verder een beroepentest en vult een sociale competentielijst in.

De school biedt diverse niveaus van onderwijs aan: vmbo theoretische leerweg en vmbo theoretische leerweg/kader, havo en mbo niveau 1 en 2 in de richtingen sport en bewegen, zorg en welzijn, consumptieve technieken en elektrotechniek. De docenten zijn bevoegd en gecertificeerd voor stagebegeleiding in het kader van een leerwerkbedrijf. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld jongeren die de opleiding sport en bewegen volgen, als stage de activiteiten in de breakweek begeleiden. Voor alle vakken is er een halfjaar programma. De school heeft een netwerk met onderwijsinstellingen buiten de inrichting om jongeren die uitstromen te kunnen plaatsen. Het onderwijsaanbod voor licht verstandelijke beperkte jongeren is vaak gericht op het opdoen van werkervaring.

Het komt voor dat jongeren die buiten de JJI niet meer leerplichtig zijn, in de JJI ook (tijdelijk) geen onderwijs meer willen volgen. Wanneer een jongere onderwijs weigert, blijft deze tijdens de onderwijstijden op zijn kamer. Groepsleiders en docenten proberen de jongere dan te motiveren toch deel te nemen. Jongeren zijn hiertoe echter niet te dwingen. Als het niet lukt een jongere naar onderwijs te laten gaan dan geven ze de jongere bijvoorbeeld huiswerkopdrachten op kamer.

Voor de jongeren in nachtdetentie biedt het onderwijs opvang in vakantietijd. Uit een zelfevaluatie van de school bleek dat er een grote diversiteit in de onderwijsbehoeften van de doelgroep zit waardoor de docent veel verschillende niveaus moet kunnen aanbieden binnen een lesgroep.

Jongeren kunnen op school certificaten halen en op basis daarvan instromen bij een Regionaal Opleidingen Centrum (ROC) wanneer ze de inrichting hebben verlaten.

De beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs door de Inspectie van het Onderwijs
In 2013 heeft er een afzonderlijk onderzoek door de IvhO plaatsgevonden op de school. Het onderzoek liet een positief resultaat zien waarbij de IvhO oordeelde dat het onderwijs dat VSO De Sprong biedt, van voldoende basiskwaliteit is. De school zet zich sterk in voor goed onderwijs voor haar doelgroep. De IvhO beoordeelt nagenoeg alle normindicatoren[12] van het onderwijsleerproces als voldoende.

Wettelijke activiteiten luchten, sport, bibliotheek en vrije tijd
Jongeren kunnen wanneer ze op de leefgroep zijn, luchten wanneer ze willen. Het is voor hen mogelijk minimaal een uur per dag in de buitenlucht door te brengen. De inrichting beschikt over een sportzaal, fitnessruimte en een dojo, waar ook gespind kan worden. Jongeren sporten minimaal twee keer per week een uur. Zij hebben ook 's avonds de mogelijkheid om te sporten. Iedereen kan eenmaal per week naar de bibliotheek. Dit gebeurt tijdens onderwijs: twee jongeren gaan dan samen voor tien minuten naar de bibliotheek.

Jongeren hebben 's middags en 's avonds vrije tijd. In de avond kunnen ze ook sporten, zowel balsport als fitness, maar de jongeren kunnen bijvoorbeeld ook naar de soos of de muziekruimte. Iedere leefgroep kan één avond in de week gebruik maken van de soos. Hiervoor heeft de inrichting een rooster. In de soos staan onder andere drie spelcomputers, een biljart, een dartbord en een schaakspel. Een avond per week is er voor zowel jongens als meisjes de mogelijkheid om onder begeleiding van een docent muziek te maken. Voor de meisjesgroepen zijn er ook activiteiten zoals uiterlijke verzorging, dansen en aerobics.

In de breakweken geeft het Team Vorming & Training invulling aan het programma. Jongeren kunnen ook ideeën voor het programma aandragen. Ze kunnen dan bijvoorbeeld muziek maken, dansen, een balsport doen, zwemmen, workshops volgen, documentaires kijken of aan een quiz meedoen. Overdag is het programma verplicht en 's avonds vrijwillig. In de breakweek nemen jongens en meisjes net als bij het onderwijs zoveel mogelijk gezamenlijk deel aan de activiteiten. Alleen bij contactsporten worden de groepen gescheiden. Over het algemeen zijn jongeren positief over de invulling van de breakweken.

Ouderparticipatie
Zoals in paragraaf 2.2 beschreven, probeert de mentor van een jongere in de eerste week dat een jongere binnen is contact te leggen met de ouders en kunnen ouders een rondleiding in de inrichting krijgen. Ook is het mogelijk dat ouders op de groep mee-eten. In de ouderbrochure staat een nummer dat ouders kunnen bellen, wanneer ze contact willen opnemen met de mentor van hun kind.

[12] De belangrijkste indicatoren noemt de IvhO 'normindicatoren'. Deze spelen een belangrijke rol bij het bepalen of een school basistoezicht of aangepast toezicht krijgt.

De ouders van jongeren worden uitgenodigd voor perspectiefplanbesprekingen. Dit moment wordt ook gebruikt om aan de ouders te vragen of zij tevreden zijn over het contact met de inrichting. Het maatschappelijk werk zoekt na binnenkomst van de jongere contact met de ouders en/of verzorgers. De maatschappelijk werker bezoekt de ouders thuis. Dit huisbezoek vindt in ieder geval plaats voorafgaand aan de bespreking van het tweede perspectiefplan. De maatschappelijk werker let tijdens het contact met de ouders op meerdere zaken, zoals hoe de ouders over het delict praten, of ze de vriendenkring kennen en of ze weten wat hun kind nodig heeft.

Het lukt niet in alle gevallen om ouders te betrekken. Maatschappelijk werk probeert dit echter wel altijd. Soms lukt het niet om de ouders te betrekken omdat de jongere het zelf niet wil. Een reden kan zijn dat de jongere niet wil dat zijn ouders weten dat hij drugs gebruikt. Bij een meerderjarige moet de inrichting zich conformeren aan de wens van de jongere.

Ook de school probeert ouders te betrekken. In de brief die de inrichting aan de ouders stuurt staat dat ze een rondleiding kunnen krijgen op school. Hierin staan ook de contactgegevens van de school. Vier keer per jaar hebben docenten een tienminutengesprek met de ouders, waarin de cijferlijst en het rapport van de jongere worden besproken. Ook zijn ouders uitgenodigd wanneer de school aan jongeren een certificaat uitreikt.

TIP-bijeenkomsten en EQUIP-trainingen[13]
Op iedere groep vinden op donderdag TIP-bijeenkomsten plaats. EQUIP-bijeenkomsten zijn er wel op de kortverblijfgroepen, maar niet op de langverblijfgroepen omdat deze jongeren de EQUIP al vaker hebben gevolgd en het aanbod van de training hetzelfde blijft (zie ook paragraaf 3.2).

Uitval van activiteiten
Er is nauwelijks sprake van lesuitval. Als een leraar er niet is, vangt de school dit op, bijvoorbeeld door de leerlingen in een andere klas mee te laten draaien. School en inrichting proberen hun activiteiten zoveel mogelijk af te stemmen zodat er geen uitval is. Zo heeft de medische dienst spreekuren rond de pauze om de lesuitval te beperken. Ook de advocatuur wordt verzocht om buiten lestijden op bezoek te komen, hoewel dit niet altijd lukt. Jongeren die zich niet aan de inrichtingsregels houden kunnen uit de les worden verwijderd, waardoor zij een les missen. De jongere gaat dan tijdens het onderwijsblok op kamer. Als dit vaker gebeurt, krijgt de jongere huiswerk mee op kamer. Over het algemeen mag de jongere het volgende blok weer terug naar de les. Zonodig is er voorafgaand een herstelgesprek tussen de jongere en de school.

Eventuele tekorten in de bezetting van de groepsleiding wordt geregistreerd. Uitval van groepsleiding heeft zelden invloed op de doorgang van het programma: de uitval wordt opgevangen door een andere groepsleider of het samenvoegen van teams. Vanwege de terugloop in bezetting van jongeren is halverwege februari 2014 één van de leefgroepen gesloten. De groepsleiding van deze groep is verdeeld over de overige teams, waardoor er nu altijd groepsleiding is die elders kan inspringen.

[13] EQUIP maakt onderdeel uit van de YOUTURN-methodiek. EQUIP is een programma waarmee jongeren leren verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen denken en doen. Het doel is jongeren te motiveren en hen toe te rusten (equiperen) om elkaar te helpen en van elkaar te leren. Met EQUIP wordt gewerkt aan het ombuigen van een negatieve groepscultuur naar een cultuur waarin je rekening met elkaar houdt. Bij TIP-bijeenkomsten krijgen jongeren onder begeleiding van een coach training om elkaar te helpen bij verantwoordelijk te denken en handelen. Hier wordt expliciet aandacht besteed aan het behalen van de vaardigheidsprofielen van de deelnemers.

Oordeel

Op het criterium activiteitenprogramma voldoet De Heuvelrug overwegend aan de verwachtingen. De inrichting verzorgt samen met VSO De Sprong een dagprogramma dat gebaseerd is op onderwijs en waar de verschillende rechtsactiviteiten zoals sporten, luchten en vrije tijd voldoende aan bod komen. Mede doordat de inrichting intern stages kan aanbieden, is het mogelijk een dagbesteding aan te bieden die aansluit bij doelgroep. Bovendien is er nauwelijks lesuitval en spannen de inrichting en de school zich in om de onderwijsvrije tijd over het jaar te verspreiden waardoor deze in de zomerperiode is ingekort. Verder betrekken de inrichting en de school ouders bij het programma.
Het voornaamste aandachtspunt is dat jongeren in het weekend tot 12.15 uur op hun kamer verblijven. Met name voor jongeren die geen televisie en geen douche op hun kamer hebben, is dit erg laat. Hier zijn geen wettelijke normen voor, maar het is onwenselijk gelet op het uitgangspunt dat jongeren ook zijn ingesloten om opgevoed c.q. behandeld te worden. Ook wordt er op de langverblijfgroepen geen invulling meer gegeven aan de EQUIP-bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten zijn een belangrijk onderdeel van de YOUTURN-methodiek.

Aanbevelingen aan de inrichting

- Zorg ervoor dat ook de jongeren op de langverblijfgroepen een training volgen in het kader van de uitvoering van de YOUTURN-methodiek.[14]
- Organiseer dat jongeren in het weekend eerder uit hun kamer kunnen.

2.4 Accommodatie

Criterium

De inrichting is geschikt voor plaatsing van jongeren. De regels over de scheiding van doelgroepen worden gerespecteerd. De leefruimtes zijn ingericht als family-style unit oftewel met kenmerken van een huiselijk interieur (bijvoorbeeld zithoek, eettafel, tv). De leefruimtes hebben een uitnodigend karakter voor jongeren en groepsleiding. Ook beschikt de inrichting over faciliteiten voor sport en ontspanning (gymzaal, buitensportveld, et cetera). De individuele verblijfsruimtes (kamers) voldoen minimaal aan de eisen van de ministeriële regeling kamer justitiële jeugdinrichtingen. De gehele accommodatie geeft blijk van zichtbare aandacht voor onderhoud en hygiëne. Jongeren worden bovendien betrokken bij het op orde houden van de ruimtes. Jongeren kunnen zich zoveel mogelijk dagelijks douchen, kunnen hun kleding wekelijks wassen en ontvangen wekelijks schoon beddengoed.

Bevindingen

Scheiding van doelgroepen

De Heuvelrug is de enige jeugdinrichting in Nederland waar op het moment ook meisjes verblijven. De leefgroepen van jongens en meisjes zijn gescheiden. Wel volgen zij gezamenlijk onderwijs en muziekles. Ze hebben ook samen activiteiten in de breakweken. Zowel de jongens als de meisjes geven aan dat het prettig is voor de sfeer in de inrichting dat er zowel jongens als meisjes in de inrichting verblijven. De mix van jongens en meisjes zorgt voor een normalere setting, meer gelijk aan de maatschappij. Zowel de jongens als de meisjes die de Inspecties spraken voelen zich veilig in de inrichting en geven aan dat de jongens hen niet lastigvallen.

Net als in alle andere jeugdinrichtingen is bij de plaatsing op een leefgroep niet de strafrechtsta-

[14] Op landelijk niveau wordt gewerkt aan een nieuwe invulling voor de training in het kader van YOUTURN.

tus het uitgangspunt (veroordeeld of niet veroordeeld), maar de ingeschatte duur van het verblijf. De inrichting heeft kort- en langverblijfgroepen. Jongens die net aangehouden zijn en in preventieve hechtenis zijn genomen, bevinden zich op een kortverblijfgroep. De inrichting plaatst jongens die instromen en veroordeeld zijn tot een langere straf of maatregel direct op een langverblijfgroep. De interne overstap van kortverblijfgroep naar langverblijfgroep gebeurt na ongeveer drie maanden als de jongere fase 1 en 2 van de YOUTURN-methodiek heeft afgerond. Er zijn op het moment twee langverblijfgroepen voor jongens. Beide langverblijfgroepen zitten vol, waardoor er een wachttijd is voor het doorplaatsen. De jongeren die moeten wachten op een plek voor een langverblijfgroep vinden dit vervelend omdat zij zien dat de langverblijfgroepen een andere dynamiek hebben. Zij moeten nu langer in een groep zitten waar jongeren telkens nieuw binnenkomen en die net met YOUTURN beginnen.
In verband met het zeer lage aantal meisjes in detentie tijdens de doorlichting, waren de kortverblijfgroep en de langverblijfgroep samen geplaatst. Voor de meisjes die al langer in de inrichting verblijven kan dit vervelend zijn, omdat er telkens wisseling is in de samenstelling van de groep.

Faciliteiten
De inrichting beschikt over een sportzaal, fitnessruimte en een dojo, waar ook gespind kan worden. Ook is er een buitenveld. Nabij de sportzaal bevindt zich een kelder, waar de jongeren muziek kunnen maken. De leefgroepen zijn van elkaar gescheiden en elke groep heeft een eigen luchtplaats. Jongeren kunnen op de luchtplaatsen schuilen tegen de regen.

Leefgroepen en kamers
De leefgroepen hebben allemaal de kenmerken van een huiselijk interieur met een keuken, een zithoek en een eettafel. Er is een televisie en er zijn spelcomputers aanwezig. Een kortverblijfgroep heeft tien kamers en een langverblijfgroep acht. De kamers van jongeren hebben een standaardinrichting met een bed, bureau, prikbord, kast en toilet.
De douchefaciliteiten verschillen tussen de kortverblijfgroep en de langverblijfgroepen. Op de kortverblijfgroepen is er een gemeenschappelijke doucheruimte met drie douches, de kamers op de langverblijfgroepen hebben een douche op kamer. De jongens douchen na het sporten gezamenlijk bij de sportzaal. Er is dan toezicht aanwezig.
Jongeren kunnen hun eigen spullen invoeren via de binnenkomst afdeling (BAD). Beveiligers controleren daar de spullen, waarna de jongere ze al dan niet bij zich mag houden. Het BSD bewaart geld, identiteitspapieren en andere waardevolle zaken, in een kluis.

Hygiëne
Er is een extern schoonmaakbedrijf dat de inrichting schoon houdt. Hoewel de inrichting over het algemeen voldoende verzorgd oogt, zijn enkele locaties onvoldoende schoon. Zo was de hal tussen de afzonderingsruimten en de luchtkooi erg vies. Bij navraag blijkt de verantwoordelijkheid voor het schoonhouden van deze plek niet eenduidig is belegd. Jongeren maken ieder weekend hun kamer en de leefgroep schoon. Jongeren kunnen hun kleding en beddengoed wassen en de groepsleiding let op persoonlijke hygiëne van jongeren. Dit maakt onderdeel uit van de basisvaardigheden van de YOUTURN. Ook in de huisregels kunnen jongeren terugvinden wat er verwacht wordt ten aanzien van hun persoonlijke verzorging.

Oordeel

Op het criterium accommodatie voldoet de Heuvelrug overwegend aan de verwachtingen. De Heuvelrug biedt goede faciliteiten voor de jongeren en ze worden voldoende betrokken bij het schoonhouden van hun leefomgeving. Wel was de inrichting op enkele plaatsen onvoldoende schoon.
De inrichting hanteert de landelijk voorgeschreven indeling van leefgroepen op basis van kort of lang verblijf. Het is niet conform internationale regelgeving, die schrijft voor dat jongeren die niet veroordeeld zijn niet mogen verblijven bij veroordeelde jongeren. De inrichting heeft een wachtlijst voor de langverblijfgroepen. Jongens die al een aantal maanden in de inrichting verblijven en zich de nodige (omgangs)vaardigheden eigen hebben gemaakt volgens de YOUTURN, verblijven vanwege een wachtlijst langer dan nodig op een kortverblijfgroep. Bij de meisjes is er door een minimale bezetting helemaal geen sprake meer van een scheiding van doelgroepen.

Aanbeveling aan DJI

- Realiseer dat jongeren die een langverblijfstatus hebben, ook op een langverblijfgroep verblijven.

2.5 Voeding en winkel

Criterium

Het aanbod van voeding is gevarieerd en wordt mede bepaald in overleg met de jongeren. Jongeren kunnen kiezen voor vegetarische voeding en voeding die aansluit bij hun religieuze of culturele achtergrond. Jongeren leren in de JJI hun eigen maaltijd te bereiden, het nuttigen van de maaltijd is een groepsactiviteit. Medisch voorgeschreven diëten worden verstrekt. Jongeren kunnen ook wekelijks zelf producten kopen en de winkelprijzen sluiten aan bij de gemiddelde prijzen van een doorsnee supermarkt. De eisen waaraan de voeding(sbereiding) moet voldoen (calorische waarde, eiwitgehalte en dergelijke) zijn vastgelegd in een cateringcontract of, ingeval de JJI beschikt over een eigen keuken, vastgelegd in een interne instructie. De samenstelling van maaltijden wordt stelselmatig gecontroleerd door functionarissen (waaronder de medische dienst) van de JJI.

Bevindingen

Voeding

Jongeren krijgen per dag ontbijt, lunch en avondeten. Ze nuttigen deze maaltijden op de leefgroep. Het avondeten is een warme maaltijd, die door jongeren of groepsleiding wordt bereid. Het is de bedoeling dat jongeren in ieder geval bijdragen aan het koken. Het zijn vaak dezelfde jongeren die meehelpen. Doordeweeks worden er ingrediënten aangeleverd en in het weekend kunnen ze zelf de gerechten bedenken en ingrediënten aanschaffen. De jongeren geven aan dat er weinig variatie in het eten is. Ze eten vaak kip met rijst, of iets met gehakt. De meeste maaltijden zijn halal zodat er gezamenlijk gekookt en gegeten kan worden. Ook wordt er rekening gehouden met vegetariërs. Ook koosjere voeding of medisch geïndiceerde diëten zijn mogelijk, maar dit komt zelden voor. De medische dienst let op het eetpatroon en het gewicht van jongeren. Als een jongere niet goed eet, bespreekt de medische dienst dit in het psychomedisch overleg (PMO).

Winkel
Jongeren kunnen eenmaal per week via een winkelbestellijst van hun eigen geld artikelen kopen, zoals drinken, snoep en verzorgingsproducten. Evenals in andere jeugdinrichtingen varieert de prijs van producten op deze lijst ten opzichte van de prijzen in een normale supermarkt. Omdat de winkel in de inrichting moet bezorgen liggen de prijzen hoger. De Inspecties letten er op of deze prijzen niet substantieel afwijken van prijzen in een supermarkt. Zes producten uit de lijst waaronder drinken, koekjes en verzorgingsproducten zijn vergeleken met de prijzen in een gangbare supermarkt. Jongeren betalen gemiddeld tien procent meer. De mogelijkheid om producten te bestellen, staat in de huisregels beschreven.

Enkele jongeren geven aan de winkel vrij duur te vinden. Enkelen geven aan dat zij daarom de winkel vaak niet gebruiken, maar in plaats daarvan hun mentor vragen om benodigde spullen buiten te kopen. Het is onduidelijk waarom dit per afdeling verschilt.[15]

Oordeel
De Inspecties oordelen overwegend positief over de voeding in de inrichting. Jongeren zijn verantwoordelijkheid voor het bereiden van maaltijden en eten is een groepsactiviteit. Echter niet alle jongeren leveren een bijdrage aan het bereiden van maaltijden. Daarnaast zijn de Inspecties van mening dat de inrichting sommige jongeren privileges toedeelt die niet transparant worden gecommuniceerd in beleid waardoor er een ongelijkheid in rechtspositie bestaat.

2.6 Maatschappelijk contact

Criterium
Jongeren hebben voldoende mogelijkheden om maatschappelijk contact te onderhouden. Zo krijgen ze direct bij binnenkomst de gelegenheid om een eerste telefonisch contact te hebben met hun relaties en vervolgens hebben ze per week minstens twee maal tien minuten de gelegenheid om te telefoneren tegen redelijke tarieven. Bovendien kunnen jongeren wekelijks minimaal één uur bezoek ontvangen en hebben advocaten van jongeren de mogelijkheid tot onbelemmerd contact met hun cliënten. En alle jongeren hebben de mogelijkheid om kennis te nemen van het nieuws op radio en/of tv. De inrichting heeft de mogelijkheden tot maatschappelijk contact vastgelegd en dit is in overeenstemming met de wettelijke eisen. Als laatste beziet de inrichting voor elke jongere of deze voldoende gelegenheid en faciliteiten heeft.

Bevindingen
In de huisregels en in het dagelijkse routineboekje staan de rechten en regels over bezoek, telefonische contacten en bibliotheekbezoek. Daarnaast staat daar ook hoe jongeren in contact kunnen komen met hun advocaat.

Telefonisch contact
Jongeren mogen bij binnenkomst naar hun ouders bellen. Daarna kunnen jongeren in hun vrije tijd op de afdeling bellen. Het is afhankelijk van de YOUTURN-fase van de jongere wanneer zij mogen bellen. In het begin mag dit uitsluitend op bepaalde momenten. Er is op elke leefgroep een telefoon beschikbaar. Jongeren moeten zelf beltegoed kopen. Soms mogen jongeren ook gebruik maken van de telefoon in het kantoor van de groepsleiding. Jongeren mogen ook met in

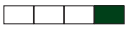
[15] In de wederhoorprocedures geeft de inrichting aan dat dit geen inrichtingsbeleid is en dat het zelfs strijdig is met bestaand beleid. Daarom heeft de inrichting de regeling stopgezet.

het buitenland verblijvende ouders bellen. Wanneer een advocaat belt krijgt een jongere dat direct te horen.

Bezoek
Het bezoek van jongens en meisjes vindt gescheiden plaats. De jongens hebben vijf momenten per week dat ze bezoek kunnen ontvangen, de meisjes hebben vier momenten. De jongeren geven aan over voldoende bezoekmogelijkheden te beschikken. De meisjes geven aan dat de inrichting er rekening mee houdt als hun bezoek van ver moet komen. Dan mag het bezoek bijvoorbeeld twee uur blijven in plaats van één uur. In het weekend mag alleen familie bij de jongeren op bezoek komen, geen vrienden.

De inrichting heeft een bezoekzaal, waar jongeren bezoek kunnen ontvangen. In deze bezoekruimte staan meerdere losse tafels met stoelen. Er is een automaat, waaruit gratis koffie en thee kan worden gehaald. Andere eet- en drinkwaren kosten geld; hiertoe mogen ouders kleingeld meenemen in de bezoekzaal. Jongeren kunnen ook privé bezoek ontvangen, in een kleine spreekkamer. Ouders krijgen van tevoren een brief met daarin de toegangsregels van de inrichting. De eerste keer dat ouders op bezoek komen leggen beveiligers ook de regels uit die gelden tijdens het bezoek.

Kennisnemen van het nieuws
Jongeren hebben meerdere mogelijkheden om op de hoogte te blijven van het laatste nieuws. Op elke leefgroep staat een televisie en op elke kamer is een radio. In de bibliotheek liggen kranten en tijdschriften. Vanaf YOUTURN-fase 3 hebben jongeren het privilege dat ze een tv op hun kamer hebben.

Oordeel
Op het criterium maatschappelijk contact voldoet De Heuvelrug volledig aan de verwachtingen. Er is voldoende bezoekgelegenheid en gelegenheid voor jongeren om op de hoogte te blijven over het nieuws. De faciliteiten volstaan en regels en rechten over bezoek zijn goed terug te vinden.

2.7 Toegang tot zorg

Criterium
Het begrip zorg omvat binnen de context van dit criterium geestelijke zorg, medische zorg (inclusief tandheelkundige zorg) en psychosociale zorg. In de inrichting dient voldoende geestelijke zorg beschikbaar te zijn die aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de jongeren. Een aan de inrichting verbonden arts dient regelmatig spreekuur te houden. Ook in acute situaties moet kunnen worden voorzien in noodzakelijke medische zorg. Op het terrein van de psychosociale zorg moeten er binnen de inrichting gekwalificeerde hulpverleners beschikbaar zijn die casuïstiek bespreken in het zogenaamde PMO.

Bevindingen
Geestelijke verzorging
Aan de inrichting zijn een imam en een pastor verbonden. Op afroep zijn ook andere denominaties beschikbaar. De imam heeft iedere woensdag groepsgesprekken en om de vrijdag een gebedsdienst. De pastor houdt om de zondag een gebedsdienst.
Gebedsdiensten en gesprekken zijn na schooltijd en vinden plaats in de stilteruimte.

In uitzonderingsgevallen kunnen ze, in overleg, tijdens schooltijd plaatsvinden. Jongeren kunnen ook individueel contact met de geestelijk verzorger hebben. Hiertoe dienen ze dan een afspraak te maken via de groepsleiding.

Beschikbaarheid medische, tandarts en psychiatrische zorg
De pedagogische directeur is het hoofd van de medische dienst. Verder bestaat de medische dienst uit twee verpleegkundigen die parttime in dienst zijn en een sociaal psychiatrisch verpleegkundige (spv). De psychiater is in vaste dienst voor twaalf uur per week. De huisarts heeft een contract voor vier uur en komt anderhalf uur per week voor een spreekuur naar de inrichting. Daarnaast beschikt de inrichting over een contract met de Forensisch Medische Maatschappij Utrecht (FMMU), een organisatie die zorg levert aan mensen in gesloten instellingen, waardoor er 24-uurs dekking is. Jongeren hebben (diagnostische) gesprekken met de psychiater. De psychiater kan worden ingezet voor individuele therapieën en de medicatiecontacten. De psychiater kan ook bij crisis geconsulteerd worden.
Er is een tandarts aan de inrichting verbonden. Deze komt één keer in de maand een middag en bij klachten kunnen jongeren de tandarts ook in zijn eigen praktijk bezoeken. Een fysiotherapeut is op afroep beschikbaar. Er is een mannelijke fysiotherapeut voor de jongens en een vrouwelijke voor de meisjes.
De medische dienst ziet alle jongeren bij binnenkomst (zie paragraaf 3.1 over screening).

Toegang zorg
De jongere kan de groepsleiding vragen te mailen of te bellen met de medische dienst. De jongeren hoeven de reden niet te melden. Ook kunnen zij via een postbus een afspraak maken zonder dat de groepsleiding dit weet. De bereikbaarheid van de medische dienst wordt bij de intake uitgelegd. De verpleegkundigen en de spv komen ook geregeld op de leefgroepen, zodat de jongeren hen dan kunnen aanspreken om een afspraak te maken. Afspraken met de medische dienst vinden snel plaats, jongeren kunnen uiterlijk de volgende dag terecht. 's Nachts kan in het geval van nood de FMMU worden gebeld. Vanuit de inrichting zoekt de beveiliger met de portofoon contact met de centrale, die vervolgens telefonisch contact opneemt met de arts. Voordat er contact wordt gezocht met een arts, vindt overleg plaats tussen de beveiliger en de geconsigneerde.

Overleg
Het PMO vindt wekelijks plaats. Hierbij zijn verpleegkundige, spv, gedragswetenschappers, psycholoog en psychiater aanwezig. Alle jongeren die binnenkomen worden in het PMO besproken. De psychiater en huisarts zijn beide op dezelfde dag in de inrichting, waardoor zij wanneer dit nodig is, kunnen overleggen.

Medicatieveiligheid
Wanneer de jongeren medicatie gebruiken, geeft de groepsleiding dit aan de jongeren. Een apotheek verstrekt de medicatie op naam van een jongere waarbij ze de medicijnen voorverpakt per toedientijdstip. De medicatiekast is de verantwoordelijkheid van de medische dienst, de apotheek heeft geen rol in de controle van de medicatievoorraad. De werkvoorraad geneesmiddelen is in zeer beperkte mate aanwezig op 'niet op naam gestelde medicatie'.

Kwetsbare jongeren
In het kader van de medische zorg, wordt er bij zwangere meisjes altijd een zwangerschapsteam gevormd, waarin mentor, gedragswetenschapper, maatschappelijk werk en medische dienst vertegenwoordigd zijn.

Er is een protocol over het omgaan met zwangere meisjes. Een uitgangspunt hierin is dat het meisje niet in de JJI bevalt. In de zevende maand van de zwangerschap wordt een meisje overgeplaatst, bijvoorbeeld naar een gesloten jeugdzorginstelling, of de detentie wordt geschorst. In De Heuvelrug is dit overigens nog nooit voorgekomen.

Naar aanleiding van een calamiteit is in het directeurenoverleg JJI's besloten om alle suïcidepreventie protocollen te herschrijven en worden de protocollen met elkaar afgestemd. In De Heuvelrug is intern het protocol aangepast waarbij er vanuit de gedragswetenschappers meer aandacht voor de risico-inschatting op suïcide is gekomen.

Privacy
De jongeren krijgen bij binnenkomst informatie over hoe de medische dienst met hun medische gegevens omgaat. Informatie over seksualiteit, soa-testen blijft vertrouwelijk, tenzij de veiligheid of de gezondheid in gevaar wordt gebracht.

Oordeel
De medische dienst voldoet aan de landelijke normen en verwachtingen van de Inspecties. Jongeren krijgen tijdig een medische intake, voorlichting en behandeling. De psychiatrische behandeling is goed geborgd. De medische dienst houdt zelf in een eigen systeemcontrole op de uitvoering van de zorg. De geestelijk verzorgers zijn goed toegankelijk voor de jongeren en verzorgen zowel gebedsdiensten als groepsgesprekken.

2.8 Disciplinaire straffen en ordemaatregelen

Criterium
De straffen in de inrichting, enkel op te leggen door de directeur of diens plaatsvervanger, zijn proportioneel, humaan en hebben zoveel mogelijk een educatieve impact. Dit uit zich bijvoorbeeld doordat de JJI de voorkeur geeft aan maatregelen zoals herstelbemiddeling en educatieve opdrachten boven uitsluiting van activiteiten.
Daarnaast hoort de JJI jongeren voorafgaande aan de straf of maatregel en informeert ze in een begrijpelijke taal over de op te leggen of opgelegde straffen en maatregelen. Bovendien stelt de JJI de jongeren in de gelegenheid zich te verdedigen.
Indien over wordt gegaan tot uitsluiting van een jongere van verblijf in de groep en deelname aan activiteiten hanteert de JJI de hiervoor bepaalde maximale wettelijke termijnen, evenals de maximum termijnen voor afzondering. Zij behouden wel hun recht op dagelijks minimaal één uur verblijf in de buitenlucht, telefoneren en bezoek, en ze ontvangen leesmateriaal.
Wanneer de afzondering in een afzonderingscel langer dan 24 uur duurt, licht de JJI de commissie van toezicht, de aan de inrichting verbonden arts, en de ouders of verzorgers, hier terstond over in.
De inrichting heeft een vastgesteld gemeenschappelijk disciplinair beleid conform (inter) nationale normen met als doel om zoveel mogelijk te garanderen dat inrichtingsfunctionarissen in vergelijkbare situaties vergelijkbare straffen en maatregelen opleggen. De JJI registreert alle disciplinaire straffen en maatregelen.

Bevindingen
De Heuvelrug beschikt over een werkinstructie over het opleggen van een time-out maatregel, ordemaatregelen en disciplinaire straffen. Hierin is aangegeven in welke omstandigheden groepsleiders deze kunnen opleggen. Begin 2014 deed de ISZW de aanbeveling om in de huisre-

gels voor jongeren op te nemen dat agressie en geweld naar medewerkers niet is toegestaan. In de huisregels voor jongeren is inmiddels vastgelegd dat zij een maatregel of disciplinaire straf kunnen krijgen bij ontoelaatbaar gedrag. Het is niet nader beschreven wat ontoelaatbaar gedrag is.

Waarschuwingen, time-outs en opdrachten
Als jongeren ongewenst gedrag laten zien, gaat de groepsleiding eerst hierover het gesprek aan. Het uitgangspunt van de groepsleiding is om niet direct te straffen, maar om eerst andere pedagogische interventies toe te passen. Als het niet mogelijk is om een gesprek aan te gaan met de jongere dan krijgt hij of zij een time-out van de groepsleider: de jongere moet dan voor een korte periode naar zijn kamer. Een time-out is bedoeld om een jongere weer tot rust te laten komen bij verstorend gedrag op de groep. Bijvoorbeeld bij het in bezit hebben van contrabande kiezen groepsleiders als het kan voor het geven van een opdracht, namelijk het invullen van een zelfevaluatieformulier, in plaats van een disciplinaire straf.

Disciplinaire straffen en maatregelen
Volgens de werkinstructie wordt een ordemaatregel opgelegd in het belang van de orde of de veiligheid van de inrichting of ter bescherming van de jongere, en een disciplinaire straf na ontoelaatbaar en verwijtbaar gedrag. Het middenkader geeft aan dat zij dit onderscheid hanteren. In de registratie van ordemaatregelen en straffen is echter te zien dat disciplinaire straffen ook worden opgelegd wanneer een ordemaatregel op zijn plaats zou zijn en vice versa.
Leraren kunnen jongeren uit de klas sturen. De jongere moet dan terug naar de leefgroep. De docent maakt een verwijderrapportage en geeft deze aan de groepsleiding. Zonodig is er nog een herstelgesprek met school.
Als een jongere een maatregel krijgt van de inrichting dan plannen ze die zoveel mogelijk om de schooltijden heen. Het komt soms voor dat een jongere op kamer is geplaatst en niet naar school gaat. De opgelegde maatregelen en straffen zijn proportioneel.

Afzonderingscel
Het uitgangspunt van de Heuvelrug is om jongeren zo min mogelijk in een afzonderingscel te plaatsen en alleen ter bescherming van de jongere zelf of zijn of haar omgeving. In 2013 is volgens de incidentanalyse 23 keer een jongere in afzondering geplaatst. Bij plaatsing in de afzondering is de verpleegkundige altijd aanwezig om te controleren of de jongere geen verwondingen heeft en om te beoordelen of een huisarts, psycholoog of psychiater de jongere nog moet onderzoeken.

De groepsleiding is verantwoordelijk voor de zorg voor jongeren die in afzondering zijn geplaatst. Jongeren in afzondering behouden hun recht op luchten, bezoek en telefoneren. Ze krijgen drie keer per dag op de gebruikelijke tijden een maaltijd.
Nadat de directeur toestemming heeft verleend, kan de beveiliging de camera inschakelen waardoor er toezicht is op de jongere. De beveiliging houdt een rapportage bij over de jongeren in afzondering.

Horen en opleggen
De directeur is bevoegd tot het opleggen van straffen, maar heeft te weinig tijd om dit te doen. Om deze reden heeft de directeur dit aan alle afdelingshoofden gedelegeerd. Een afdelingshoofd hoort de jongere en legt de disciplinaire straffen op. Op de beslissing staat dan dat de jongere is gehoord. De afdelingshoofden leggen ook de ordemaatregelen op. Wanneer een jongere een aangepaste dagelijkse routine als ordemaatregel krijgt, legt de directie dit op.

De commissie van toezicht van De Heuvelrug constateert dat jongeren geen afschrift krijgen van de beschikking waarin hun een straf wordt opgelegd. Hierdoor kan een jongere later niet teruglezen wat voor straf hij heeft gekregen, waarvoor dit is gebeurd en wanneer de termijnen verlopen om een bezwaar in te kunnen dienen.

Registratie
De disciplinaire straffen en ordemaatregelen worden in JIS (Jongeren Informatiesysteem) geregistreerd. Voor wat betreft de plaatsingen in een afzonderingscel komt het voor dat deze in JIS dubbel geregistreerd staan. Pedagogische interventies worden gerapporteerd in de gedragsrapportage van de jongere.

Oordeel

De inrichting heeft het beleid over straffen en maatregelen inclusief de time-outs duidelijk beschreven voor medewerkers en jongeren. Straffen en maatregelen zijn proportioneel en de groepsleiders proberen situaties in pedagogisch op te lossen.
De Inspecties vinden het belangrijk dat ordemaatregelen en disciplinaire straffen in de juiste gevallen worden opgelegd en dat de functionaris die ze oplegt ook hiertoe bevoegd is. Dit is niet het geval in de Heuvelrug: afdelingshoofden leggen de disciplinaire straffen op terwijl zij hier niet toe bevoegd zijn. Van het horen door een afdelingshoofd, wordt een aantekening gemaakt, maar het is onduidelijk in hoeverre het horen invloed heeft op de afhandeling. Hetgeen de jongere inbrengt, moet herleidbaar meewegen in de beslissing van de directeur. Tot slot worden ordemaatregelen opgelegd wanneer er eigenlijk sprake is van een disciplinaire straf (en vice versa). Daarom voldoet de inrichting op dit criterium beperkt.

Aanbevelingen aan de inrichting

- Zorg dat uitsluitend de directeur of zijn plaatsvervanger disciplinaire straffen oplegt.
- Zorg ervoor dat het juiste onderscheid tussen disciplinaire straffen en ordemaatregelen wordt gemaakt.

Aanbevelingen aan de inrichting en DJI

- Neem in de huisregels op dat onder ontoelaatbaar gedrag in ieder geval verbale en fysieke agressie naar medewerkers wordt verstaan.

2.9 Klachtafhandeling en medezeggenschap

Criterium

De maandcommissaris bezoekt de inrichting tenminste twee keer per maand en stelt jongeren in de gelegenheid zich voor bemiddeling tot hem of haar te wenden.
Jongeren, ouders of voogd, stiefouder of pleegouders, voelen zich niet belemmerd in hun toegang tot de beklagcommissie en beschouwen het indienen van klachten als een vanzelfsprekend en geaccepteerd middel om op te komen voor hun rechten.
Jongeren krijgen de gelegenheid om zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag te laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk. De inrichting ondersteunt hen daarbij.
De beklagcommissie doet binnen vier weken na dagtekening van beklagschriften uitspraak, tenzij er sprake is van bijzondere omstandigheden.

De JJI heeft regelmatig overleg met (een vertegenwoordiging van) de jongeren over de gang van zaken in de inrichting. De JJI stimuleert deelname aan de medezeggenschap (jongerenraad) en geeft jongeren ook de faciliteiten voor deelname.

Bevindingen

Toegang beklagcommissie en maandcommissariaat

De commissie van toezicht van De Heuvelrug bestaat uit acht leden, met verschillende achtergronden. De voorzitter is bijvoorbeeld rechter, de plaatsvervangend voorzitter is psycholoog. Twee keer in de maand bezoekt de maandcommissaris de inrichting. De maandcommissaris doet dan aan klachtafhandeling, maar hoort ook ad hoc klachten aan en let op de sfeer op de leefgroepen.

Aantallen en aard van de ingediende klachten

De commissie van toezicht maakt jaarlijks een jaarverslag. In 2013 registreerde de commissie 35 klachten. Acht klachten zijn onherroepelijk afgehandeld, waarvan er twee gegrond zijn verklaard. De inrichting beschikt over een overzicht van het aantal klachten. Hierin is aangegeven wanneer een klacht is ingetrokken, bijvoorbeeld na bemiddeling. Er is in deze gevallen echter niet vermeld op welke manier de klacht is opgelost en of de klacht terecht was of niet. Deze informatie staat wel in het bemiddelingsverslag dat wordt gemaakt. Zowel de inrichting als de jongere krijgt dit verslag. Het gebeurt volgens de commissie van toezicht zelden dat een jongere gecompenseerd wordt. Meestal gaat de maandcommissaris met de jongere in gesprek over de klacht. Hij probeert dan de ervoor te zorgen dat de jongere begrip krijgt voor een beslissing of de klacht op te lossen door een excuus van de inrichting.
De meeste klachten die de commissie ontvangt, gaan over het kwijt zijn of kapot gaan van spullen van jongeren.

Verschillende jongeren gaven aan de Inspecties aan dat zij niet of nauwelijks gebruik maken van de mogelijkheid om te klagen. Reden die zij hiervoor aangeven is dat zij menen dat klagen niet leidt tot verandering.

Procedure van de klachtafhandeling

Op de leefgroepen hangt informatie over de procedure hoe jongeren een klacht kunnen indienen en ook in de huisregels zijn de mogelijkheden rond bemiddeling, beklag en beroep omschreven. Jongeren kunnen een klachtenformulier vragen aan groepsleiders of het zelf pakken op school. Jongeren kunnen hun klachten zelf in een rode brievenbus op het schoolplein deponeren. De groepsleiders proberen, wanneer een jongere om een klachtenformulier vraagt, in gesprek te gaan met de jongeren om de klacht op te lossen.

De commissie van toezicht bemiddelt bij de meeste klachten. Sommige klachten zijn niet geschikt voor bemiddeling. Wanneer de bemiddeling niet slaagt, komt de klacht op zitting. De beklagcommissie bestaat uit drie leden van de commissie van toezicht, die worden bijgestaan door een secretaris. Er is één keer in de maand een beklagzitting. De commissie van toezicht was ontevreden over de wijze waarop de inrichting de commissie informeert over klachten. Dit betrof onder andere de wijze waarop de afdelingshoofden verweerschriften opstelden. De commissie heeft de inrichting toen gewezen op de minimale eisen en de voorzitter heeft een checklist gemaakt voor de afdelingshoofden. Deze checklist was ten tijde van de doorlichting net opgesteld, waardoor het nog niet bekend was of dit tot verbetering leidt. In het verleden is er eerder aandacht besteed aan de kwaliteit van de verweerschriften. De inrichting en de commissie hebben toen samen een cursus gevolgd.

Hoewel jongeren de gelegenheid hebben om zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag te laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk, is dit niet terug te vinden in de huisregels.

Tijdigheid van de klachtafhandeling
Het behandelen van klachten duurde in 2013 vaak lang. Er waren klachten met een doorlooptijd van meer dan honderd dagen. Volgens de registratie van klachten kwam de maandcommissaris dertig tot veertig dagen na het in ontvangst nemen van de klacht de inrichting in voor behandeling van de klacht. In 2014 gebeurt dit na minder dan tien dagen. De voorzitter van de commissie van toezicht geeft aan dat dit niet direct betekent dat dit de eerste bemiddelingspoging is. De maandcommissaris kan voor één klacht vaker in de inrichting komen. De afhandeling van een klacht door de maandcommissaris is vaak niet met één bezoek opgelost, eerder twee tot drie bezoeken. Jongeren geven aan dat zij de maandcommissarissen weinig in de inrichting zien.
Voor de tijdigheid van klachten rekent de commissie van toezicht vanaf het moment dat bemiddeling niet geslaagd is. Vanaf dat moment is de termijn van vier weken tot uitspraak vaak haalbaar. Het duurt dus vaak wel langer dan vier weken vanaf het moment dat de klacht wordt ingediend tot aan een uitspraak door de beklagcommissie.

In de huisregels staat dat de bemiddeling maximaal zes weken mag duren. Als een jongere het niet met het resultaat van de bemiddeling eens is, kan de jongere daarna binnen zeven dagen een klacht indienen bij de beklagcommissie. Er is hier niet beschreven binnen welke termijn de beklagcommissie uitspraak moet doen.
Volgens de huisregels moet na een bemiddelingspoging die niet geslaagd is, opnieuw een klacht worden ingediend bij de commissie van toezicht. De commissie hanteert deze regel in de praktijk niet, om de klachtenprocedure laagdrempelig te houden.

Jongerenraad
Er is een jongerenraad. De voorzitter van de jongerenraad is een afdelingshoofd. De meeste jongeren geven aan dat de jongerenraad serieus wordt genomen. Andere jongeren geven aan het idee te hebben dat de inrichting niet of traag gevolg geeft aan de zaken die jongeren en inrichting daar bespreken.

Oordeel

De klachtenprocedure in de inrichting is grotendeels op orde. Jongeren kunnen anoniem een klacht indienen en de afhandeling van de klacht vindt correct plaats. Jongeren blijken echter terughoudend te zijn met het indienen van klachten omdat zij menen dat klagen niet leidt tot verandering. De huisregels zijn niet volledig: hierin is niet opgenomen dat jongeren zich op zitting kunnen laten bijstaan en binnen welke termijn de beklagcommissie uitspraak moet doen.

Aanbevelingen aan de inrichting

- Informeer jongeren, bijvoorbeeld op het klachtenformulier en bij de bemiddeling, binnen welke termijn de beklagcommissie uitspraak moet doen en dat zij zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag kunnen laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk.

Aanbevelingen aan DJI

- Voeg aan het landelijke format voor de huisregels in jji's toe binnen welke termijn de beklagcommissie uitspraak moet doen en dat jongeren zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag kunnen laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk.

2.10 Conclusie

De Inspecties zijn overwegend positief over de rechtspositie in De Heuvelrug. De jongeren hebben een goed dagprogramma, de voeding is op orde, de zorg die wordt geboden is van goede kwaliteit en de jongeren hebben voldoende mogelijkheden tot maatschappelijk contact.
Er zijn echter ook een aantal aandachtpunten. Disciplinaire straffen en ordemaatregelen worden niet altijd in de juiste situatie opgelegd en disciplinaire straffen worden niet door de juiste functionaris opgelegd. Het is onwenselijk dat jongeren die op een langverblijfgroep zouden moeten verblijven, nog op een kortverblijfgroep moeten blijven. Verder bestaat er ongelijkheid in rechtspositie doordat de inrichting sommige jongeren privileges toedeelt die niet transparant worden gecommuniceerd, namelijk het invoeren van producten buiten de inrichtingswinkel. Ook vinden de Inspecties het onwenselijk dat jongeren in het weekend tot 12.15 uur op hun kamer moeten verblijven.

3 Omgang met jongeren

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de omgang met de jongeren in De Heuvelrug.

3.1 Screening

Criterium

De inrichting heeft een volledig beeld van de gezondheidsrisico's, beveiligings- en beheersrisico's en behoefte aan (na)zorg van jongeren. Functionarissen die met de jongeren werken zijn hiervan op de hoogte.

Bevindingen

De beveiligers hebben het eerst contact met binnenkomende jongeren (zie paragraaf 2.1 over rechtmatige insluiting). Jongeren die De Heuvelrug nieuw binnenkomen worden gescreend en meerdere disciplines binnen De Heuvelrug voeren een intakegesprek met de jongeren. Dit zijn de gedragswetenschapper, de groepsleiders, de medische dienst, de individueel trajectbegeleider en het onderwijs.[16]

Intake groepsleiding

Een groepsleider voert samen met een beveiliger een inkomstengesprek met de jongere, waarin een aantal basisgegevens over de jongere worden uitgevraagd. Daarna gaat de jongere naar de groep waar hij of zij de eerste periode verblijft. De jongere krijgt na binnenkomst een groepsleider als mentor en als schaduwmentor aangewezen en volgt het YOUTURN-instroomprofiel voor de duur van tien dagen. Een groepsleider van de groep heeft in de eerste dagen een intake met de jongere, waarin hij aanvullend op de basisgegevens een aantal gegevens over de jongere uitvraagt. Verder vult de jongere met hulp van de groepsleider een vragenlijst voor de intake van het onderwijs in. Tijdens de intake informeert de groepsleider de jongere over YOUTURN (EQUIP en TIP-bijeenkomsten, privileges, mentorgesprekken en profielen) en over praktische zaken voor het verblijf van de jongere binnen de inrichting, zoals de huisregels en de afspraken die gelden en het dagprogramma (zie paragraaf 2.2 introductie).

[16] De intake die het onderwijs afneemt komt aan de orde in paragraaf 2.3 over het activiteitenprogramma.

Intake gedragswetenschapper

Wanneer een nieuwe jongere bij De Heuvelrug binnenkomt, doet een gedragswetenschapper op dezelfde dag een dossierscreening. Ook komt het voor dat een gedragswetenschapper de dossierscreening al voor de komst van de jongere uitvoert. Het BSD zorgt voor de benodigde voorinformatie voor de gedragswetenschapper. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de beschikbare voorinformatie van ketenpartners zoals het basisraadsonderzoek (BARO) of het landelijk instrumentarium jeugd (LIJ)[17] van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) uit het Generiek Casusoverleg Ondersteunend Systeem (GCOS)[18], de aanwezige justitiële voorinformatie via JD-online (Justitiële Documentatie online)[19] en informatie vanuit eerder verblijf in detentie.
De gedragswetenschapper deelt de belangrijkste informatie uit de dossierscreening met het team van medewerkers op de groep van de jongere en geeft de groepsleiders een eerste handelingsadvies over hoe ze het beste met de jongere kunnen omgaan.
Vervolgens screent de gedragswetenschapper of de spv de jongere binnen 24 uur met behulp van de Maysi-2 en SDQ[20] en houdt de gedragswetenschapper een intakegesprek met de jongere. Bij binnenkomst op vrijdagavond of in het weekend is dat de eerstvolgende werkdag.

Intake medische dienst

Binnen 24 uur na binnenkomst in de inrichting heeft een jongere een intake met een verpleegkundige. Bij binnenkomst op vrijdagavond of in het weekend is dat de eerstvolgende werkdag, tenzij er een indicatie is dat eerder contact noodzakelijk is. De verpleegkundige screent de jongere onder andere op gezondheidsrisico's, risico's op suïcidaliteit, medicijngebruik, seksueel overdraagbare aandoeningen en zwangerschap en stelt vast wat de jongere aan medische zorg nodig heeft. De uitkomsten van deze intake registreert de verpleegkundige in het digitale patiëntendossier (Microhis) en de verpleegkundige legt ze voor aan de huisarts. Indien er aanleiding voor is roept de huisarts de jongere op.

Intake individueel trajectbegeleider

De Heuvelrug werkt met individueel trajectbegeleiders (ITB'ers), die zich bezighouden met de nazorg voor jongeren. De ITB'ers houden binnen de eerste tien dagen na binnenkomst van een jongere een intakegesprek. Tijdens de intake spreekt de ITB'er met de jongere over onderwerpen zoals wonen, dagbesteding, vrijetijdsbesteding, sociaal netwerk en financiën. De ITB'ers leveren ten behoeve van het netwerk- en trajectberaad[21] digitaal informatie in GCOS aan, zoals de uitkomsten van de uitgevoerde screeningen en intakes.

Check op de uitvoering

De verschillende disciplines leggen de uitkomsten van de intakes en screeningen vast in de Intelligente Formulieren Module (IFM). Het BSD ziet erop toe dat alle noodzakelijke informatie

[17] LIJ staat voor Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen. Dit is ontwikkeld voor jongeren van 12-18 jaar die met politie en justitie in aanraking komen. Het LIJ berekent het recidive risico en geeft een profiel van aanwezige beschermende en risicofactoren en eventuele zorgsignalen.

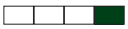
[18] Het Generiek Casusoverleg Ondersteunend Systeem (GCOS) is een digitaal systeem dat ketenpartners ondersteunt bij het netwerk- en trajectberaad.

[19] JD-online is de digitale toegang tot het justitieel documentatieregister voor het verkrijgen van uittreksels en rapportages uit het persoonsdossier.

[20] SDQ staat voor Strength and Difficulty Questionnaire en Maysi-2 voor Massachusetts youth screening instrument versie twee. Dit zijn screeningsinstrumenten die landelijk zijn ingevoerd en waarvan nog onderzocht wordt of ze gevalideerd kunnen worden.

[21] In het netwerkberaad bespreken de ketenpartners (JJI, RvdK, Jeugdreclassering) de jongeren met als doel alle relevante informatie over een hen boven tafel te krijgen en uit te wisselen, een inschatting te maken van hoe lang de jongere mogelijk vast blijft zitten en procedurele afspraken te maken.

in IFM wordt ingevuld en dat de benodigde screeningen en intakes zijn uitgevoerd. Na de eerste tien dagen wordt op basis van alle informatie het eerste perspectiefplan opgesteld. Daarnaast bespreken de medische dienst, de gedragswetenschappers, de GZ-psycholoog en de psychiater de nieuwe jongeren en de uitkomsten van de screeningen en intakes in het wekelijkse PMO.

Oordeel

De screening van jongeren in De Heuvelrug voldoet volledig aan de verwachtingen. Jongeren worden door de verschillende disciplines tijdig gescreend op gezondheidsrisico's, beveiligings- en beheersrisico's en de behoefte aan zorg. De uitkomsten van de screeningen en intakes worden verwerkt in het eerste perspectiefplan en besproken in het wekelijkse PMO. Het BSD ziet erop toe dat alle benodigde screeningen en intakes worden uitgevoerd.

3.2 Bejegening

Criterium

Het personeel behandelt alle jongeren gelijk, ongeacht etniciteit, seksuele geaardheid, delictachtergrond en dergelijke en treedt op bij discriminerend gedrag van jongeren onderling. De JJI heeft de visie over hoe om te gaan met jongeren vastgelegd, daarnaast zijn het leefklimaat, de groepscultuur en de bejegening van jongeren regelmatig onderwerp van gesprek tussen medewerkers en met leidinggevenden. Het personeel geeft er blijk van de visie van het inrichtingsmanagement met betrekking tot de manier waarop het personeel met jongeren omgaat, te kennen en te delen. De medewerkers zijn in staat om jongeren te begeleiden en motiveren. Ze bejegenen jongeren respectvol en zij kunnen het goede voorbeeld geven. De groepsleiders hanteren hiertoe onder andere de YOUTURN-methodiek. Jongeren hebben een mentor die het eerste aanspreekpunt voor hen is.

Bevindingen

De jongeren geven aan dat de groepsleiders en andere medewerkers van De Heuvelrug goed en respectvol met hen omgaan. Ook vinden zij de sfeer op de groep en op school goed. De Heuvelrug heeft veel aandacht voor het neerzetten van een positief leef- en leerklimaat en een positieve bejegening van de jongeren. De Inspecties hebben dit tijdens het toezicht ook gemerkt. Bejegening is voortdurend onderwerp van gesprek. Bijvoorbeeld tijdens de dagelijkse overdrachten en gesprekken tussen groepsleiders en tijdens de teamvergaderingen. Tijdens teamvergaderingen is er onder andere aandacht voor afstand en nabijheid ten opzichte van de jongere en voorbeeldgedrag. De gedragswetenschappers sturen de groepsleiders hier inhoudelijk op aan. Zij bieden, samen met de methodiekcoaches, handvatten aan de groepsleiders over hoe zij het beste om kunnen gaan met de jongeren, rekening houdend met de achtergrond en problematiek van de betreffende jongere.

De Heuvelrug werkt grotendeels conform de YOUTURN-methodiek. Alle jongeren hebben conform YOUTURN een mentor en schaduwmentor, met wie ze minimaal eens per twee weken een mentorgesprek hebben. In het mentorgesprek gaat het onder andere over de voortgang van jongeren binnen YOUTURN. De groepsleiding stuurt een verslag van het mentorgesprek aan het afdelingshoofd. Ook de jongere zelf krijgt hiervan een uitdraai.
Verder hebben de jongeren een YOUTURN-perspectiefplan en werken aan de basis- en ontwikkelprofielen YOUTURN. Hun voortgang binnen YOUTURN kunnen de jongeren onder meer volgen op een YOUTURN-bord, dat op de groep hangt.
De YOUTURN-methodiek veronderstelt een jaarlijkse follow-up training voor de medewerkers.

Het merendeel van de groepsleiders heeft deze in 2012 gevolgd. In 2013 hebben er geen herhalingstrainingen plaatsgevonden omdat er een andere training voor in de plaats zou komen (TOPs! training). Deze training is niet doorgegaan, omdat deze training nog in ontwikkeling is. Ook voor 2014 waren ten tijde van het toezicht van de Inspecties geen herhalingstrainingen gepland.
Niet alle jongeren van de langverblijfgroepen nemen deel aan EQUIP-bijeenkomsten zoals beschreven in paragraaf 2.3 over het activiteitenprogramma. Deze bijeenkomsten zijn een belangrijk onderdeel van de YOUTURN-methodiek.

Oordeel

De bejegening van jongeren binnen De Heuvelrug voldoet overwegend aan de verwachtingen. Binnen de inrichting ligt de nadruk op het neerzetten van een positief leefklimaat en een positieve bejegening van de jongeren. De jongeren zijn tevreden over hoe medewerkers met hen omgaan en over de sfeer op zowel de groepen als de school. De gedragswetenschappers en methodiekcoaches sturen de groepsleiders inhoudelijk aan en bieden de groepsleiders voldoende handvatten over hoe zij het beste de jongeren kunnen bejegenen. De Heuvelrug werkt grotendeels conform de YOUTURN-methodiek. Aandachtspunten zijn het volgen van de jaarlijkse follow-up training door de medewerkers en, zoals ook al vermeld in paragraaf 2.3, het plaatsvinden van EQUIP op langverblijfgroepen.

Aanbeveling aan de inrichting

- Zorg dat alle groepsleiders jaarlijkse herhalingstrainingen YOUTURN volgen.

3.3 Rapportage en documentatie

Criterium

Voor elke jongere houdt de JJI een dossier bij. De JJI rapporteert regelmatig over het verloop van het verblijf van jongeren in gedrags/voortgangsrapportages. Hiertoe houdt de JJI onder andere voor elke jongere gegevens bij over de voortgang in het kader van YOUTURN. Functionarissen in de JJI wisselen actuele informatie met betrekking tot bijzonderheden van jongeren naar tevredenheid uit. Er is een lokale procesbeschrijving waarin is vastgelegd wie, met welke frequentie aan wie rapporteert over de in de inrichting aanwezige jongeren. Er zijn ook eisen geformuleerd waaraan rapportages dienen te voldoen. De JJI bewaakt de volledigheid, kwaliteit en overdracht van het jongerendossier en mogelijkheid tot inzage door de jongere.
Leidinggevenden houden toezicht op de tijdigheid, kwaliteit en volledigheid van de (gedrags) rapportages over jongeren.

Bevindingen

De Heuvelrug houdt voor elke jongere een fysiek en digitaal dossier bij. De fysieke dossiers liggen op het BSD. Het BSD beheert het dossier met daarin de persoons- en identificatiegegevens, justitiële stukken zoals vonnissen, de verblijfsgegevens waaronder ook rapporten en beschikkingen van disciplinaire straffen en ordemaatregelen en klachten van de jongere. De Inspecties hebben negen zelf geselecteerde dossiers ingezien. De dossiers hebben een standaard indeling aan de hand van een inhoudsopgave en tabbladen en zien er overzichtelijk uit. De inhoud en indeling van de dossiers voldoen aan de wettelijke vereisten (Bjj). Jongeren hebben de mogelijkheid om hun dossier in te zien.
Het hoofd BSD toetst de fysieke dossiers op hun kwaliteit en volledigheid.
Naast het fysieke dossier werkt de inrichting met digitale dossiers. Dit gebeurt aan de hand van

het Jeugd Volgsysteem (JVS), bestaande uit de IFM en het JIS.
In IFM leggen de medewerkers alle inhoudelijke zaken over een jongere vast, zoals perspectiefplannen, verslagen van mentorgesprekken en voortgangsrapportages.
In het JIS worden onder andere de bezoeken, incidenten en ordemaatregelen en disciplinaire straffen geregistreerd. De digitale dossiers worden door het hoofd BSD getoetst op kwaliteit en hun volledigheid. De senior pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor de controle van de inhoudelijke stukken in IFM en de registraties in JIS. Verder bevat JVS autorisaties waarbij bijvoorbeeld de gedragswetenschapper rapportages van de groepsleiding moet accorderen voordat het perspectiefplan kan worden aangemaakt.
De Heuvelrug houdt conform de YOUTURN-methodiek op verschillende manieren de voortgang van de ontwikkeling van de jongeren bij. De doelen uit de YOUTURN-perspectiefplannen worden voor de jongeren verder uitgewerkt in de basis- en ontwikkelingsprofielen YOUTURN. De voortgang op deze profielen is terug te vinden in IFM. Daarnaast hangen op de groepen YOUTURN-borden met daarop de behaalde YOUTURN-profielen per jongere. Tijdens de jongerenbespreking spreken verschillende disciplines over het gedrag van jongeren op de groep en de voortgang van jongeren. Ook hiervan wordt verslag gedaan.
De gedragswetenschappers nemen de voortgang van de jongeren op in de periodieke perspectiefplannen. Een check op de voortgang vindt plaats tijdens de periodieke perspectiefplanbesprekingen en wekelijkse PMO's. In hoofdstuk 6.1 wordt hier nader op ingegaan.

De jongeren houden niet in alle groepen een portfolio volgens YOUTURN bij, met daarin onder andere hun perspectiefplannen, prestatieplannen, verslagen van mentorgesprekken, voortgang op de profielen en behaalde certificaten.

Oordeel

De manier van rapporteren en documenteren voldoet overwegend aan de verwachtingen. De Heuvelrug beheert zowel een fysiek als een digitaal dossier van de jongeren. De voortgang op de YOUTURN-profielen wordt op verscheidene manieren goed bijgehouden. Er liggen procesbeschrijvingen en werkinstructies aan ten grondslag en het hoofd BSD, de senior pedagogisch medewerkers en de gedragswetenschappers hebben een rol in de controle op de volledigheid en de kwaliteit van de rapportages. Een aandachtspunt is dat de jongeren niet in alle groepen een portfolio volgens YOUTURN bijhouden.

Aanbeveling aan de inrichting

- Motiveer jongeren in het opbouwen van een portfolio.

3.4 Conclusie

De Inspecties oordelen positief over de omgang met jongeren in De Heuvelrug. De inrichting legt zichtbaar de nadruk op het neerzetten van een positief leefklimaat en een positieve bejegening van de jongeren. De jongeren merken dit en zijn tevreden over de manier waarop medewerkers met hen omgaan en over de sfeer op zowel de groepen als de school. Verder voert de inrichting screeningen en intakes uit bij binnenkomst van de jongeren, om een zo volledig mogelijk beeld van de jongeren te krijgen en risico's rond de jongeren in kaart te brengen. De rapportage en documentatie over jongeren is grotendeels op orde.

4 Interne veiligheid

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de interne veiligheid in De Heuvelrug.

4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten

Criterium

Iedere inrichting dient te beschikken over systemen en procedures om de veiligheid van jongeren, medewerkers en bezoekers te waarborgen. De laatste jaren is het beleid van de DJI voor brandveiligheid en brandveiligheidsvoorzieningen aangescherpt. Expliciet is bepaald dat inrichtingen tenminste dienen te beschikken over een geldende gebruikersvergunning, een gekwalificeerde en geoefende bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV) en een calamiteitenplan inclusief heldere en geoefende procedures voor de inzet van externe hulpverleningsdiensten.

Bevindingen

Bedrijfshulpverleningsorganisatie

Alle beveiligers[22] zijn BHV-opgeleid. Ook een aantal groepsleiders is BHV-opgeleid. De Heuvelrug heeft 76 BHV'ers waarvan er 23 tevens ploegleider zijn. De ploegleiders zijn allemaal complexbeveiligers. De BHV'ers volgen regelmatig een training om gecertificeerd te blijven. De inrichting controleert of dit ook daadwerkelijk en tijdig plaatsvindt.
In het oefenjaarplan staat dat de BHV organisatie achttien keer per jaar moet oefenen. Oefeningen met externe hulpverleners zoals de brandweer staan ook gepland. Er is één keer per jaar een calamiteitenoefening waarbij zowel de brandweer als jongeren mee oefenen. De meest recente BHV-oefening met de brandweer heeft ongeveer negen maanden geleden plaats gevonden. Er wordt niet standaard een verslag gemaakt van de evaluaties van BHV-oefeningen.

Veiligheidsprocedures

De Heuvelrug heeft actuele plannen en instructies ter beheersing van calamiteiten. Deze staan in de calamiteitenmappen die volgens een landelijk format van DJI zijn opgesteld. De fysieke mappen staan in de calamiteitenruimte en ze zijn altijd inzichtelijk voor medewerkers via intranet.

[22] De Heuvelrug spreekt zelf over AID'ers (Algemene Interne Dienst).

(Brand)veiligheidsmaatregelen
De gemeente heeft een gebruiksvergunning afgegeven voor het brandveilig gebruik van het gebouw. Elke avond controleren beveiligers of vluchtroutes en nooddeuren vrij zijn van obstakels. Elk weekend maken ze een uitgebreide ronde en dan controleren ze de brandhaspels, rook- en brandmelders en vluchtroutes. Volgens geïnterviewden gebeurt het overdag wel dat vluchtroutes geblokkeerd zijn. In de gang naar de sportzaal zagen de inspecteurs tijdens de doorlichting een grote trampoline staan die een doorgang deels blokkeerde. Beveiligers spreken medewerkers aan als ze zien dat een vluchtroute is geblokkeerd. De kamers van de jongeren zijn allemaal uitgerust met een rookmelder en een intercom. Via de intercom kan de jongere vanaf zijn kamer in contact komen met de groepsleiding in de teamkamer. Vanaf 21.45 uur is de intercom doorgeschakeld naar het kantoor van de beveiligers. Beveiligers beantwoorden dan de verzoeken van jongeren, zoals een verzoek voor een paracetamol of een klacht over geluidsoverlast.

Afhandeling incidenten en calamiteiten
Rapportages over incidenten en calamiteiten registreert De Heuvelrug sinds kort in het landelijke incidentenregistratiesysteem JIS (Jeugdinrichting Systeem). Uit de jaarlijkse incidentrapportage van De Heuvelrug blijkt dat de nieuwe manier van werken wat voeten in de aarde heeft gehad, maar dat het steeds beter gaat. De inrichting kan het gebruik optimaliseren door volledi ger te zijn in rapportages en door beter te categoriseren.
Incidenten die de inrichting moet melden aan het hoofdkantoor DJI worden standaard geëvalueerd. De incidentenevaluatiecommissie analyseert de geregistreerde incidenten en calamiteiten en doet waar nodig voorstellen voor verbetermaatregelen. De incidentenevaluatiecommissie heeft een multidisciplinaire samenstelling. Vanuit het primaire proces is er vertegenwoordiging van de beveiliging, de verblijfsgroepen en de school.

Risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E)
De inrichting beschikt over een RI&E, inclusief plan van aanpak. Op het gebied van de BHV- organisatie en het risico op agressie en geweld laat de RI&E zien dat er enkele knelpunten zijn. De inrichting heeft deze opgenomen in een plan van aanpak. De inrichting laat het bespreken en inventariseren van de risico's geheel aan de afzonderlijke afdelingen over. Onduidelijk is of de volledigheid van de RI&E hiermee is geborgd.

Oordeel
Op het criterium preventie en beheersing van calamiteiten voldoet De Heuvelrug volledig. Er liggen actuele procedures over calamiteitenbeheersing, er is een getrainde BHV-organisatie, en de inrichting evalueert haar handelen.

4.2 Tegengaan van agressie en geweld

Criterium
Een concentratie van mensen met verschillende achtergrond en uiteenlopende belangen, ingesloten in een inrichting met een strak programma en regels, kan eerder tot conflictsituaties leiden dan in de vrije samenleving. Om die reden geven nationale en internationale regels aan dat er procedures in een inrichting moeten zijn om het risico van geweld tot een minimum te beperken. De inrichting neemt hiervoor afdoende maatregelen om agressie en geweld te voorkomen en te beheersen. Alle groepsleiders en beveiligers nemen regelmatig deel aan fysieke weerbaarheidstraining waar ook de-escalerend optreden deel vanuit maakt. De inrichting heeft

de beschikking over een operationele en geoutilleerde organisatie voor een Intern bijstandsteam (IBT) dat snel inzetbaar is. Het gebruik van geweld(smiddelen) en mechanische middelen is proportioneel. De inrichting draagt er zorg voor dat de (kwantitatieve en kwalitatieve) inzet van medewerkers en middelen aansluit bij het risico van agressie en geweld door jongeren. Jongeren voelen zich veilig in de inrichting. Over incidenten waarbij geweld is gebruikt, wordt altijd gerapporteerd aan de inrichtingsdirectie. Incidenten waarbij geweld is gebruikt worden altijd geëvalueerd. De JJI dient een opvang-/nazorgregeling te hebben zodat er ondersteuning kan worden geboden aan medewerkers/slachtoffers.

Bevindingen

Gestructureerd Fysiek Optreden (GFO)

Om getraind te blijven in geweldstoepassing nemen groepsleiders en beveiligers deel aan GFO-trainingen. Onderwijzers nemen niet deel aan de GFO-trainingen, maar volgen wel weerbaarheidstrainingen. Tijdens de GFO-training leren groepsleiders en beveiligers fysiek in te grijpen als jongeren agressie en geweld gebruiken. Het gebruik van handboeien maakt ook onderdeel uit van de training. GFO behandelt nog in beperkte mate de-escalerende vaardigheden. De Heuvelrug is nu bezig met het opzetten van een training in de-escalerend optreden in aanvulling op de omgangsvaardigheden ten aanzien van agressie die de YOUTURN en de SUST (samen uit samen thuis)- training de medewerkers al biedt. Elke week zijn er twee momenten om een GFO-training bij te wonen. Doorgaans hebben beveiligers en groepsleiders hun eigen moment, maar ze kunnen trainingen inhalen bij elkaar. Het streven is iedereen maandelijks in te plannen voor een GFO-training. In totaal moet iedereen minimaal zes keer per jaar getraind hebben. In 2013 nam iets meer dan de helft van de beveiligers minder dan zes keer deel aan een training. Bij de groepsleiders was dit ongeveer een derde. In de eerste drie maanden van 2014 heeft bijna een kwart van de beveiligers nog geen enkele keer getraind. Bij de groepsleiders is dit bijna veertien procent. De aanwezigheid op de trainingen wordt geregistreerd en als iemand verzuimt dan krijgt hij of zij schriftelijk bericht van de planner dat de training moet worden ingehaald. Ook de leidinggevende krijgt bericht zodat deze de medewerker kan aanspreken op zijn of haar afwezigheid.

Bijstandsteam voor calamiteiten

De Heuvelrug heeft geen IBT. Er is de afgelopen jaren geen reden geweest om het IBT in te zetten. Overdag kan de inrichting gebruik maken van het IBT van het detentiecentrum (DC) in Zeist en in de avonduren en 's nachts van dat van de Penitentiaire Inrichting (PI) in Nieuwegein. Met DC Zeist en PI Nieuwegein heeft De Heuvelrug een convenant waarin is afgesproken dat de bijstandsteams binnen een half uur in de inrichting zijn en dat ze vervolgens binnen een half uur starten met hun inzet. Daarnaast kan De Heuvelrug een beroep doen op de landelijke bijzondere bijstandseenheid (LBB) in Soesterberg.
Het IBT van Nieuwegein heeft kort voor de doorlichting voor het eerst in De Heuvelrug geoefend.

Optreden bij agressie en geweld en evalueren incidenten

Bij geweldsincidenten zijn doorgaans de groepsleiders als eerste ter plaatse omdat zij de activiteiten van de jongeren begeleiden. Op school is dit niet het geval, maar dan slaat de onderwijzer alarm en grijpen groepsleiders in. Beveiligers komen ook op een alarmmelding af, maar zijn vaak op een andere locatie en dus later ter plaatse dan groepsleiders. Geweldsincidenten worden altijd geëvalueerd en geregistreerd. Bij de evaluatie komt ook aan de orde of het ingrijpen proportioneel was. De Inspecties hebben geen signalen gekregen dat er buitenproportioneel wordt opgetreden door medewerkers.
Geïnterviewden geven aan dat bij risico op agressie en geweld door jongeren rekening wordt

gehouden met de inzet van medewerkers. Als het bijvoorbeeld onrustig is op een groep dan is het mogelijk om daar een extra groepsleider in te zetten.
Werkinstructies over de toepassing van geweld en het reageren op een alarm zijn actueel en zijn terug te vinden op het intranet van de inrichting.

Veiligheidsgevoel
De jongeren die de Inspecties spraken voelden zich over het algemeen veilig in de inrichting. Zij spraken over een ontspannen sfeer en zien als oorzaak hiervan de kleine schaalgrootte. Uit de Jeugdsurvey van 2012 blijkt dat jongeren in De Heuvelrug positief oordelen over de veiligheid (3.49 op een schaal van 5.0). Deze score ligt rond de gemiddelde landelijke score.

Nazorg
De Heuvelrug heeft een team opvang en nazorg dat ingezet kan worden na incidenten. Het team biedt zelf nazorg aan medewerkers aan en ze kunnen ook professionele hulp in laten roepen. In het lokale arbobeleid uit 2014 en het protocol Opvang en Nazorg uit 2012 is de werkwijze vastgelegd.

Oordeel
Op het criterium tegengaan van agressie en geweld voldoet De Heuvelrug overwegend aan de verwachtingen. Er is voldoende aanbod om getraind te blijven in GFO, jongeren voelen zich veilig, er is een opvang- en nazorgteam en geweldsincidenten worden standaard geëvalueerd. Bovendien heeft De Heuvelrug het beleid over de omgang met agressie en geweld vastgelegd. Echter een deel van de medewerkers die dagelijks met de jongeren werkt was in 2013 onvoldoende getraind in de GFO en in de de-escalerende vaardigheden. Er is sturing op verplichte deelname aan de GFO, maar begin 2014 is er met name bij de beveiligers nog te weinig deelname. Een van de IBT's waar De Heuvelrug een beroep op kan doen, namelijk het IBT van DC Zeist, heeft nog niet in de inrichting geoefend. Het is dan ook niet duidelijk of de IBT's binnen het afgesproken uur inzetbaar kunnen zijn. Overigens hanteerde de sector gevangeniswezen tot oktober 2012 nog een reactietijd van een half uur en is het niet duidelijk uit lokaal of landelijk beleid waarom een verdubbeling van de reactietijd aanvaardbaar is.

Aanbevelingen aan de inrichting
- Zorg ervoor dat alle executieve medewerkers getraind zijn in het omgaan met agressie en geweld inclusief de-escalerende vaardigheden.
- Draag er zorg voor dat IBT's van de omliggende inrichtingen ten minste een keer per jaar hebben geoefend met de aanrijdtijd en de inzetbaarheid in De Heuvelrug.

4.3 Drugsontmoediging

Criterium
Er is in de inrichting sprake van actieve drugsbestrijding die plaatsvindt op basis van het vastgestelde beleid. Een onderdeel van het beleid vormt de erkende gedragsinterventie voor jongeren Brains4Use[23] en eventueel ook Open & Alert voor medewerkers. Er zijn lokale dienst- en werkinstructies met betrekking tot urinecontroles, het fouilleren en visiteren van jongeren en de

[23] Brains4Use is een gedragsinterventie voor jongeren tussen de 12 en 23 jaar die problematisch middelengebruik vertonen en die zijn opgenomen in een Justitiële Jeugdinrichting. Het heeft als doel het verminderen van de kans op recidive door het terugdringen van drugs- en alcoholgebruik.

controle op voor jongeren bestemde goederen. De JJI controleert regelmatig of de inzet van controlemiddelen en het aanbod van begeleidingsprogramma's conform het gevoerde beleid is.

Bevindingen

In het kwaliteitshandboek van De Heuvelrug is de landelijke visie op middelengebruik uit 2011 nader uitgewerkt voor de locatie. Het beleidsstuk dateert van 2012 en had eind 2013 gereviseerd moeten worden.[24] De visie van De Heuvelrug richt zich zowel op preventie en begeleiding als op controle. Daarnaast bestaan er werkinstructies voor urinecontroles, fouilleren en visiteren en kamerinspecties. In de huisregels kunnen jongeren terugvinden dat drugsgebruik en bezit verboden is. In de ouderbrochure is aangegeven welke artikelen ouders tijdens bezoek mogen invoeren.

Preventie en verslavingsbegeleiding

In de intake van de medische dienst vraagt de verpleegkundige naar middelengebruik. Ook in andere screeningen komt het onderwerp aan de orde en in de delictanalyse wordt onderzocht of middelengebruik een rol heeft gespeeld in het delict. Abstinentie kan onderdeel uitmaken van ontwikkelprofielen van YOUTURN en het perspectiefplan. De Heuvelrug biedt de interventie Brains4Use aan en werkt samen met de verslavingszorginstelling in de regio, Victas Centrum voor Verslavingszorg. Victas geeft voorlichting en biedt individuele behandeling aan jongeren in De Heuvelrug.

Controlemiddelen

Bij binnenkomst ondergaan alle jongeren een urinecontrole, een zogeheten nulmeting. Hierna krijgen jongeren een urinecontrole bij een overplaatsing, bij terugkeer van verlof en bij vermoeden van gebruik. Uit de interviews blijkt dat jongeren na verlof niet altijd een urinecontrole hoeven te ondergaan. Het gaat dan om jongeren die bijna dagelijks buiten de inrichting zijn voor werk of school. Volgens de interviews en de werkinstructie urinecontrole zijn er ook steekproefsgewijze urinecontroles. Het is niet vastgelegd hoeveel jongeren steekproefsgewijs worden gecontroleerd. Beveiligers nemen ook een alcoholblaastest af als er een indicatie is of als zij bij de terugkomst vermoeden dat de jongere heeft gedronken.
In de wekelijkse teamvergaderingen van de groepsleiding wordt aangegeven welke jongeren die week een controle ondergaan. Er zijn voor 2012 en 2013 geen overzichten beschikbaar van het percentage urinecontroles met een positief resultaat.

Jongeren worden altijd gevisiteerd als ze voor het eerst binnenkomen in de inrichting. Jongeren worden het afgelopen half jaar ook altijd gevisiteerd na bezoek. De directie had dit als tijdelijke maatregel ingesteld omdat er veel contrabande werd gevonden. Geïnterviewden geven aan dat het inmiddels een standaard werkwijze lijkt te zijn: alle jongeren worden nog altijd na ieder bezoek gevisiteerd, zonder dat hiervoor een specifieke aanleiding is.
Volgens het beleid worden jongeren die nachtdetentie hebben altijd gevisiteerd. Bij jongeren die onbegeleid verlof hebben gebeurt dit op indicatie. Volgens de werkinstructie kamerinspectie worden jongeren ook altijd gefouilleerd en gevisiteerd na een kamerinspectie, maar volgens jongeren is dit incidenteel het geval.
Beveiligers controleren spullen die de jongeren van buiten mogen invoeren, bijvoorbeeld kleding, op contrabande.
Om te signaleren en voorkomen dat bezoekers contrabande aan de jongeren doorgeven, houden

[24] In de wederhoorreactie geeft de inrichting aan dat dit onderwerp is besproken en dat dit wellicht er toe heeft geleid dat de revisie afwijkend is van de geplande datum.

er twee medewerkers toezicht in de bezoekzaal. Bovendien hangt er een camera in de bezoekzaal die ongeveer de helft van de zaal overziet.

Beveiligers controleren de kamers van jongeren op aanwezigheid van contrabande. Er is een werkinstructie en een formulier kamerinspectie. Beiden zijn aan revisie toe. Zowel in de instructie als in het formulier staan voorwerpen en plekken genoemd om te controleren. In de instructie wordt ook onderscheid gemaakt in intensiteit van de controles. Volgens de instructies zijn er dagelijkse, algemene en specifieke controles. Beveiligers en groepsleiders spraken alleen over algemene kamerinspectie die de beveiligers uitvoeren. De beveiligers ontvangen geen feedback op de wijze waarop kamerinspecties worden uitgevoerd. Zij bespreken de kamerinspectie wel in het teamoverleg. Groepsleiding en beveiliging bepalen in overleg welke kamers er gecontroleerd gaan worden. Het wisselt per groep hoe vaak er een kamerinspectie plaatsvindt. Uit een inzage in de registratie van kamerinspecties blijkt dat in de eerste maanden van 2014 met name de langverblijf groepen regelmatig werden gecontroleerd. Uit de interviews blijkt dat daar ook het meeste contrabande wordt gevonden. Op de kortverblijf groepen en de meisjesgroep vonden er drie tot vier weken achter elkaar geen controles plaats. De algemene ruimtes op de groepen worden geïnspecteerd op basis van een indicatie vanuit de groepsleiding. Dit zijn één tot twee groepen per jaar volgens geïnterviewden. De school wordt niet gecontroleerd door de beveiliging. Het LBB heeft eind vorig jaar een spitactie uitgevoerd. Bij een spitactie worden verschillende algemene ruimtes, waaronder leslokalen en alle kamers van jongeren, gecontroleerd.

Drugsgebruik en -bezit zijn redenen voor een disciplinaire straf en een contra-indicatie voor de toekenning van verlof.
Uit de incidentrapportage van 2013 blijkt dat De Heuvelrug over de aantallen positieve en geweigerde urinecontroles en de vondsten van contrabande een vergelijking maakt met 2012.

Oordeel

Op het criterium drugsontmoediging voldoet De Heuvelrug in beperkte mate aan de verwachtingen. Het is positief dat de inrichting een staande werkwijze heeft ten aanzien van drugsontmoediging die ingaat op preventie en begeleiding en controle. Voor alle onderdelen zijn beleid en instructies opgesteld, maar op een aantal onderdelen zijn ze niet in overeenstemming met de uitvoeringspraktijk. De Inspecties oordelen met name kritisch over het visiteren. Het standaard visiteren van alle jongeren na bezoek, alsmede na verlof dat zeer frequent (bijna dagelijks) plaatsvindt, beschouwen de Inspecties als onwenselijk stelselmatig visiteren.[25] Visiteren is een zeer ingrijpende vrijheidsbeperkende maatregel voor jongeren. De inzet van deze maatregel zonder dat hier bij een jongere specifieke aanleiding voor is, levert onvoldoende meerwaarde op om deze inzet te rechtvaardigen.[26] Bovendien ligt de frequentie van steekproefsgewijze kamerinspecties op sommige groepen erg laag en zijn er zelden controles van algemene ruimtes.
De Heuvelrug evalueert de inzet van kamercontroles en urinecontroles aan de hand van aantallen incidenten. Zij houdt daarbij echter geen rekening met de hoeveelheid controles die ze heeft ingezet, of het totaal aantal jongeren in de inrichting.

[25] Stelselmatig visiteren kan volgens de beroepscommissie van de RSJ onredelijk en onbillijk zijn (zie bijvoorbeeld de uitspraak van 5 maart 2010 met zaaknummer 09/3402/GA).

[26] De inrichting geeft in de wederhoorreactie aan dat jongeren inmiddels niet meer standaard na bezoek gevisiteerd worden.

Aanbevelingen aan de inrichting

- Visiteer jongeren na bezoek en na verlof (als dit zeer frequent plaatsvindt) op indicatie en steekproefsgewijs.
- Zorg ervoor dat er op alle groepen regelmatig steekproefsgewijze kamerinspecties plaatsvinden.
- Verbeter de analyse van de inzet van het drugsontmoedigingsbeleid. Doe dit in ieder geval door een dusdanige registratie van controlemiddelen, dat het inzichtelijk wordt welk percentage van de controles laat zien dat er drugs zijn, hoe zich dit verhoudt tot de totale populatie en wat de invloed is van de steekproefsgewijze controles.

4.4 Conclusie

Het algemene oordeel over de interne veiligheid is wisselend. De Inspecties zijn positief over de wijze waarop De Heuvelrug omgaat met de preventie en beheersing van calamiteiten. Ook de manier waarop de inrichting omgaat met agressie en geweld is grotendeels op orde. Een belangrijk verbeterpunt is het verder verhogen van de deelname aan de training GFO en het trainen van groepsleiders in de-escalerende vaardigheden. Over de inzet van drugsontmoedigingsbeleid zijn de Inspecties kritisch, omdat de inrichting alle jongeren die bezoek krijgen en alle jongeren die zeer frequent verlof hebben altijd aan een onderzoek aan lichaam onderwerpt. De maatregel om alle jongeren na bezoek te visiteren was een tijdelijke maatregelen, maar is ondertussen de standaard werkwijze geworden.

5 Maatschappijbeveiliging

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van één criterium uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappijbeveiliging in De Heuvelrug.

5.1 Beveiligingsvoorzieningen en –toezicht

Criterium

Het signaleren van en handelen bij beveiligingsrisico's is structureel onderwerp van gesprek en krijgt voortdurend aandacht binnen de inrichting. De VenJ onderscheidt in dit kader dynamische en statische beveiligingsaspecten. Bij statische beveiligingsaspecten gaat het om de gebouwelijke indeling, voorzieningen en de apparatuur die de beveiliging ondersteunen (bijvoorbeeld omtrekbeveiliging en biometrie) Onder dynamische beveiligingsaspecten verstaat ze kennis van werkinstructies, gedegen opleiding, controle, kamerinspecties, registratie en roulatie van personeel.

Bevindingen

Statische beveiligingsaspecten

Controle bezoek

Personeel en bezoekers van de inrichting komen binnen langs een portiersloge in een voorgebouw. Met behulp van een röntgenapparaat controleren beveiligers daar de bagage van bezoekers en personeel. Beveiligers hebben in het verleden
les gehad in het uitlezen van een dergelijk apparaat, maar er zijn geen opfriscursussen. Daarnaast moet iedereen piepvrij door een detectiepoort naar binnen.

Controle jongeren

De inrichting heeft detectiepoortjes voor jongeren die de inrichting binnenkomen en er zijn detectiepoortjes om jongeren te controleren die van en naar onderwijs gaan. De Heuvelrug beschikt over biometrieconsoles voor jongeren die de inrichting tijdelijk verlaten. De biometrie is storingsgevoelig. Wanneer er een storing is, moet DJI dit oplossen. In de tussentijd vindt controle handmatig plaats. Als alleen de console problemen heeft, wordt de identiteit elders in de inrichting vastgesteld.

Veiligheid
Het hekwerk om de inrichting is beveiligd en er zijn dagelijks controles op defecten. Een deel lager hekwerk dat niet direct toegankelijk is voor jongeren is afgezet met zeer scherp prikkeldraad. Dit was een tijdelijke maatregel, maar met het oog op de sluiting blijft dit prikkeldraad zitten. De leefgroepen zijn van elkaar gescheiden en elke groep heeft een eigen luchtplaats. Alle medewerkers dragen een alarmeringssysteem (pieper) en hebben instructies gehad over het gebruik hiervan.
De inrichting heeft meerdere deuren die elektrisch ontgrendeld worden, deuren die een sluiswerking hebben en er zijn voldoende camera's binnen en buiten de inrichting. Bij het merendeel van de camera's worden de beelden opgenomen. Beveiligers zijn tevreden over het toezicht dat ze kunnen houden met de camera's. Sommige beveiligers geven aan een camera op 'het schoolplein' te missen, omdat daar veel jongeren en medewerkers samenkomen. Dit is een brede, lange gang waar de overdracht van de jongeren van groepsleiders aan docenten plaatsvindt. De gang is goed te overzien en op het moment van de overdracht is er meestal een beveiliger aanwezig om toezicht te houden.
De beveiliging heeft een periodiek inspectieplan om na te gaan wanneer welke beveiligingsvoorzieningen gecontroleerd dienen te worden.

Dynamische beveiligingsaspecten
Beveiligingsprocessen
De Heuvelrug heeft werkinstructies over beveiligingsprocedures. In paragraaf 4.3 over drugsontmoediging kwam er al een aantal kritische beveiligingsprocessen aan de orde, namelijk bezoek, kamerinspecties en het fouilleren en visiteren. Deze handelingen zijn niet alleen gericht op het tegenhouden van de invoer van drugs, maar ook op het invoeren van goederen die de jongere in staat zouden kunnen stellen de inrichting te ontvluchten. Op school tijdens lessen zoals consumptieve techniek waar jongeren bijvoorbeeld scharen en messen gebruiken, telt de leraar of alles compleet is. Alle medewerkers kunnen de werkinstructies terugvinden op het intranet en beveiligers hebben ook verkorte procedures in een map. In aanvulling op de kamerinspecties heeft de inrichting ook een mobifinder die ze iedere nacht gebruiken om telefoons mee op te sporen.
Er vinden dagelijks beveiligingsrondes plaats. Beveiligers letten onder andere op de hekwerken en het dak. Ook het gebied rondom de inrichting wordt gecontroleerd. Beveiligers controleren tijdens hun rondes ook of er contrabande over de muur is gegooid en bijvoorbeeld tussen de hekwerken in ligt. De luchtplaatsen van groep 4 en 5 zijn door middel van tralies boven de luchtplaats hiertegen beschermd, omdat deze nabij de buitenmuur liggen.
Als jongeren een buitenactiviteit hebben, dan geeft de groepsleiding dit door aan de beveiligers.

Inzet beveiligers
De beveiliging heeft minimaal vier beveiligers nodig om alle beveiligingstaken uit te kunnen voeren. Uit interviews blijkt dat er vanwege onderbezetting twee beveiligingsronden per week niet gelopen kunnen worden.
Beveiligers zijn verdeeld over verschillende secties die zouden moeten rouleren van plek. De bedoeling is dat iedereen op verschillende posten werkt om zo te voorkomen dat medewerkers minder scherp worden. In de praktijk verrichten dezelfde beveiligers telkens dezelfde werkzaamheden. Er is wel een sectieverdeling, maar deze wordt in de praktijk niet gehandhaafd. De beveiligers spreken elkaar niet aan op het niet naleven van werkinstructies.

Oordeel

Op het criterium beveiligingstoezicht voldoet De Heuvelrug overwegend aan de verwachtingen. De statische beveiligingsaspecten zijn op orde en de dynamische aspecten voldoen voor het merendeel. Een belangrijk aandachtspunt is de beperkte roulatie van bezetting van posten. Bij medewerkers die continu dezelfde taak uitvoeren, bestaat het risico dat zij aan scherpte verliezen en dat zij de taak minder accuraat gaan uitvoeren, wat tot veiligheidsrisico's leidt.

Aanbeveling aan de inrichting

- Zorg ervoor dat beveiligingsmedewerkers rouleren van post, zodat ze niet continu dezelfde taak uitvoeren.

5.2 Conclusie

Ten aanzien van de maatschappijbeveiliging zijn de Inspecties overwegend positief. De statische beveiligingsaspecten voldoen en ook de dynamische aspecten voldoen voor het merendeel. Een aandachtspunt is de roulatie van beveiligers.

6 Maatschappelijke reïntegratie

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een tweetal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappelijke reïntegratieactiviteiten in De Heuvelrug.

6.1 Reïntegratieactiviteiten

Criterium

Het belang van reïntegratieactiviteiten tijdens het verblijf in een JJI wordt zowel in internationale als nationale regelgeving geduid. Alle jongeren hebben tijdig (binnen drie weken na de binnenkomst) een vastgesteld perspectiefplan tenzij de detentieduur korter is dan drie weken, dan krijgt de jongere een nazorgplan en ook hier werkt de JJI actief aan mee. Naast inrichtings- en reclasseringsfunctionarissen betrekt de JJI ook de jongere en zijn of haar ouders of verzorgers bij het opstellen en evalueren van het perspectiefplan. Het perspectiefplan wordt voortvarend uitgevoerd. De JJI heeft een aanbod aan activiteiten en interventies gericht op reïntegratie. De interventies dienen gebaseerd te zijn op professionele standaarden onderzoek en 'best practices'. De JJI heeft vastgelegd wat haar inspanningen zijn om een jongere te reïntegreren. Met gemeenten en (zorg)instellingen heeft de JJI afspraken vastgelegd met betrekking tot de organisatie van (na)zorg aan jongeren. De tijdige totstandkoming van perspectiefplannen en de daadwerkelijke uitvoering daarvan worden systematisch gemonitord.

Bevindingen

De informatie die voortkomt uit de screeningen (zie paragraaf 3.1) komt uiteindelijk samen in het eerste perspectiefplan van een jongere. Een perspectiefplan kent een vast format. Het is de bedoeling dat op basis van de verzamelde gegevens een richtinggevend plan komt voor de reïntegratie van de jongere.

Totstandkoming perspectiefplan

De gedragswetenschapper is verantwoordelijk voor het schrijven van het perspectiefplan. In het perspectiefplan wordt de informatie van de verschillende afdelingen samengebracht. Het BSD verzamelt de informatie van verschillende afdelingen, zoals de mentor, de gedragswetenschapper, de school, de ITB'er, de maatschappelijk werker en de medische dienst. Alle afdelingen plaatsen deze informatie in IFM. De groepsleiding schrijft bijvoorbeeld binnen twee weken een groepsverslag en de maatschappelijk werker maakt een samenvatting van de informatie van de

ketenpartners. De gedragswetenschapper controleert deze informatie waarna het opgenomen wordt in het perspectiefplan.

Het inhoudelijk secretariaat (onderdeel van het BSD) houdt bij welke informatie aangeleverd is, registreert dit en stuurt aan op tijdige totstandkoming van het perspectiefplan. Door het digitaal gereed melden van het perspectiefplan in IFM ondertekent de gedragswetenschapper het perspectiefplan. Jongeren ondertekenen het plan niet. De afdelingshoofden van de groepen weten wanneer perspectiefplannen gereed moeten zijn. Verder controleert het hoofd BSD steekproefsgewijs de fysieke dossiers op volledigheid en bij inzage in het digitale dossier van een jongeren bekijkt het hoofd BSD ook de volledigheid. Als er iets ontbreekt dan verzoekt hij de betreffende verantwoordelijke om het op orde te brengen.

Het eerste perspectiefplan wordt niet besproken in een perspectiefplanbespreking. De reden van de inrichting hiervoor is dat het een summier perspectiefplan is waarin basale doelen voor de jongeren geformuleerd zijn. Jongeren krijgen het eerste perspectiefplan te lezen.
In de vervolgperspectiefplannen worden de doelen meer toegespitst op de problematiek van de jongeren. Deze vervolgperspectiefplannen worden wel besproken in een perspectiefplanbespreking. Om de tijd tot aan de eerste perspectiefplanbespreking (na twaalf weken) te overbruggen, heeft De Heuvelrug een zogenaamd Go-moment ingevoerd. Hierbij zijn de jongere, de ouders, maatschappelijk werk, de gedragswetenschapper en de mentor aanwezig. Dit Go-moment wordt nog geïmplementeerd en vindt nog niet standaard plaats.

Het inhoudelijk secretariaat coördineert het inplannen van de perspectiefplanbesprekingen. Hiervoor worden meerdere functionarissen uitgenodigd, waaronder de gedragswetenschapper, de mentor, een vertegenwoordiger van school, de (jeugd)reclassering en de ITB'er. Ook de jongere en diens ouder(s) worden uitgenodigd om de bespreking bij te wonen.

De Heuvelrug registreert in het kader van de ouderparticipatie het percentage ouders dat uitgenodigd is en aanwezig is bij een tweede perspectiefplanbespreking. In het laatste kwartaal van 2013 is 90 procent van de uitgenodigde ouders bij de tweede perspectiefplanbespreking aanwezig geweest. Alle ouders waren voor de bespreking uitgenodigd.

Binnen de inrichting zijn naast de ITB twee maatschappelijk werkers werkzaam. Zij onderhouden contact met de ouders en gaan bij hen op huisbezoek. De maatschappelijk werkers hebben een belangrijke rol in de ouderparticipatie bij de behandeling van de jongeren.

Tijdigheid perspectiefplan
Volgens het landelijke YOUTURN-beleid behoort het eerste perspectiefplan binnen drie weken na binnenkomst van de jongere gereed te zijn. De inrichting stelt in de meeste gevallen de eerste perspectiefplannen binnen drie weken vast. De Inspecties hebben een beperkte dossiertoets uitgevoerd, waarbij dit in vijf van de zes onderzochte dossiers het geval was.

Volgens het landelijke YOUTURN-beleid behoort het tweede perspectiefplan twaalf weken na de start van de detentie gereed te zijn. De Inspecties hebben een dossiertoets uitgevoerd, waaruit blijkt dat in acht van de tien onderzochte dossiers het tweede perspectiefplan niet binnen drie maanden is vastgesteld. De inrichting geeft in haar wederhoorreactie aan dat dit dikwijls gebeurt, doordat ouders die zijn uitgenodigd voor de perspectiefplanbespreking hun afspraak verzetten of zich afmelden. De instelling bespreekt tijdens de perspectiefplanbespreking een concept perspectiefplan. In zeven van de tien onderzochte dossiers vond de perspectiefplanbe-

spreking in de dertiende week na binnenkomst plaats. Na de bespreking wordt het perspectiefplan vastgesteld. Gemiddeld waren de tweede perspectiefplannen na veertien weken vastgesteld.

Training en behandeling
De Heuvelrug biedt de jongeren naast de basismethodiek YOUTURN, erkende en niet erkende gedragsinterventies aan. Van de erkende interventies biedt De Heuvelrug aan: Agressieregulatie op maat (AR op maat), Brains4Use (terugdringen middelengebruik), Leren van delict en SoVa op maat (sociale vaardigheidstraining). De niet erkende interventies die De Heuvelrug aanbiedt zijn: Girls' Talk, In Control!, budgetbeheer, ouderbegeleiding. Daarnaast worden er ook gedragsinterventies door externen aangeboden zoals Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR), psychomotorische therapie (PMT), individuele cognitieve therapie en leefstijltraining.

Naast deze interventies werkt De Heuvelrug samen met kinder- en jeugdpsychiatrie Altrecht en met Victas, Centrum voor Verslavingszorg.

Nazorg
De inrichting heeft de wijze waarop zij de reïntegratieactiviteiten vormgeeft, vastgelegd in haar beleid. De Heuvelrug informeert via de invoering van gegevens bij het BSD automatisch de Raad voor de Kinderbescherming over de binnenkomst en geplande vertrekdatum van jongeren. Wekelijks wordt het netwerkberaad digitaal afgehandeld en vindt het trajectberaad binnen het verantwoordelijke veiligheidshuis plaats. De ITB'ers leveren digitaal informatie aan voor het netwerkberaad en zijn op verzoek aanwezig bij de trajectberaden. GCOS wordt niet intensief geraadpleegd. Ketenpartners binnen de trajectberaden zijn de gemeente, de RvdK, de (jeugd) reclassering en eventueel andere zorginstellingen.

De ITB'ers voeren met alle jongeren een intakegesprek. De ITB'ers hebben veel aandacht voor de nazorg van jongeren die de inrichting zullen gaan verlaten. Zij zorgen er onder meer voor dat de jongere een geschikte woonplek, dagbesteding in de vorm van werk of onderwijs, en vrijetijdsbesteding heeft. Verder zorgen de ITB'ers ervoor dat de jongere zijn financiën op orde krijgt. In alle gevallen wordt het buitenprogramma Workwise aan de jongeren aangeboden. In veel gevallen vraagt de ITB'er een CIZ-indicatie[27] aan, zodat de jongeren naast de begeleiding van de reclassering ook ambulante begeleiding krijgen als zij vrijkomen.

De werkzaamheden van de ITB'ers in het kader van de nazorg worden ook gemonitord aan de hand van prestatie-indicatoren. Uit de derde viermaandsrapportage 2013 van de inrichting blijkt dat voor 100 procent van de uitstromende jongeren een dagbesteding is gevonden. Verder beschikten alle uitgestroomde jongeren over een woonplek.

Oordeel

De reïntegratieactiviteiten die De Heuvelrug ontplooit, voldoen overwegend aan de verwachtingen. De Heuvelrug heeft vastgelegd wat haar inspanningen zijn om een jongere te helpen reïntegreren en de totstandkoming van perspectiefplannen en de daadwerkelijke uitvoering daarvan worden systematisch gemonitord. De Heuvelrug betrekt de jongere en zijn ouders en/of het netwerk bij de behandeling. Informatie van de school maakt integraal onderdeel uit van het perspectiefplan en de inrichting heeft voldoende aanbod aan activiteiten en interventies gericht op reïntegratie. Echter, de Inspecties constateren ook dat er geen perspectiefplanbesprekingen

[27] Dit is een besluit van het CIZ (centrum indicatiestelling zorg) waarin de soort en de hoeveelheid zorg staat die een jongere ontvangt.

naar aanleiding van het eerste perspectiefplan plaatsvinden en dat het Go-moment nog niet volledig geïmplementeerd is, waardoor het lang duurt voordat alle betrokken partijen (intern en extern) gezamenlijk de behandeling van de jongeren bespreken. Maatschappelijk werk en ITB'ers maken niet intensief gebruik van GCOS, waardoor het risico bestaat dat er onvoldoende aansluiting is tussen de behandeling en het bieden van nazorg vanuit De Heuvelrug en de ketenpartners. Het tweede perspectiefplan is in de meeste gevallen in de veertiende week na binnenkomst gereed, terwijl dit na twaalf weken zou moeten zijn.

Aanbevelingen aan de inrichting

- Bespreek het eerste perspectiefplan na drie weken in een perspectiefplanbespreking of Go-moment.
- Zorg dat het tweede perspectiefplan twaalf weken na de start van de detentie gereed is.

6.2 Verlof

Criterium

Verlof draagt bij aan de maatschappelijke reïntegratie en risico's bij toekenning worden afgewogen. Er is in de inrichting een procesbeschrijving conform het verloftoetsingskader justitiële jeugdinrichtingen. In de procesbeschrijving zijn de advies- en beslissingsbevoegdheden vastgelegd, inclusief de wijze waarop de interne multidisciplinaire voorbereiding van de besluitvorming met betrekking tot het vrijhedenbeleid plaatsvindt. Het management van de inrichting monitort stelselmatig het proces van de besluitvorming rond het vrijhedenbeleid. De inrichting bewaakt stelselmatig dat bij de verlofaanvragen voldaan wordt aan de in het verloftoetsingskader JJI's gestelde voorwaarden.

Bevindingen

De Heuvelrug hanteert voor verlofaanvragen het landelijke verloftoetsingskader justitiële jeugdinrichtingen en heeft in haar beleid een procesbeschrijving conform dit verloftoetsingskader opgenomen.

Aanvraag verlofmachtiging

Volgens het landelijk beleid ontstaat in fase drie van YOUTURN de mogelijkheid voor het opstarten van planmatig verlof. Planmatig verlof kan worden aangevraagd wanneer de voortgang van de behandeling daartoe aanleiding geeft. De gedragswetenschappers zijn verantwoordelijk voor het opstarten hiervan. Het opstarten komt doorgaans tot stand vanuit de perspectiefplanbesprekingen. De aanvraag van de verlofmachtiging start door het opstellen van een verlofplan voor een jongere.

De gedragswetenschappers stellen het verlofplan op waarna het intern besproken wordt in een stafoverleg (eerste multidisciplinaire toets). Vervolgens wordt het verlofplan bijgesteld en besproken in het staflijnoverleg (tweede multidisciplinaire toets). Na een positief besluit over het verlofplan vraagt het inhoudelijk secretariaat een executie-indicator aan bij het Openbaar Ministerie (OM). De gedragswetenschapper maakt een verlofaanvraag aan de hand van een vast format (risicotaxatie en –management verlof). Voor een verlofaanvraag is een verlofplan met daarin een verlofcontract, een SAVRY[28], een delictanalyse en een beschrijving van het risicoma-

[28] SAVRY staat voor Structured Assessment of Violence Risk in Youth. De SAVRY is een risicotaxatie-instrument speciaal ontwikkeld om het geweldsrisico bij adolescenten van 12 tot 18 jaar te kunnen bepalen.

nagement verplicht. Verder is een beschrijving van het verlofadres en een evaluatie van eerdere verloven verplicht. De directeur toetst de verlofaanvraag. De aanvraag van de verlofmachtiging, ondertekend door directeur en gedragswetenschapper, gaat vervolgens via het IFM systeem naar de afdeling Individuele Jeugdzaken van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Deze afdeling neemt uiteindelijk de beslissing. Het OM moet toestemming geven voor een verlofmachtiging. De Inspecties hebben deze werkwijze en de benodigde stukken teruggezien in de dossiers.

Nadat het verlof is toegewezen maakt de jongere een verlofplanning voor zijn verlof. Deze planning wordt door de mentor en de gedragswetenschapper beoordeeld.

De afdeling Individuele Jeugdzaken houdt in een overzicht de naleving van de aanvraagprocedure bij. In de periode januari tot en met april 2014 heeft De Heuvelrug vijfentwintig verlofaanvragen ingediend, waarvan er drie niet compleet waren.[29] De aanvraag moet dan worden aangevuld, voordat deze wel in behandeling wordt genomen.
Een aanvraag moet een maand voor het aflopen van de huidige machtiging naar de afdeling Individuele Jeugdzaken worden gestuurd. De Heuvelrug heeft in de periode januari tot en met april 2014 alle aanvragen binnen de termijn van het landelijk verloftoetsingskader aangevraagd. De Heuvelrug was de enige jeugdinrichting die alle aanvragen tijdig aanvroeg. Het gemiddelde percentage niet tijdigheid van alle inrichtingen is 35,6 procent.

Verlofuitvoering
De inrichting bouwt de verloven van de jongeren stapsgewijs op. Een jongere begint met eendaags begeleid verlof en werkt uiteindelijk toe naar meerdaags onbegeleid verlof. De opbouw van het verlof verschilt per jongere en is maatwerk.
In de eerste fase worden jongeren begeleid tijdens het verlof. Deze begeleiding bestaat uit een combinatie van pedagogisch medewerkers en/of medewerkers van de beveiliging. Zij zijn getraind in SUST (Samen Uit Samen Thuis). Afhankelijk van de hoogte van het risico wordt bepaald of de jongere door één of twee begeleiders begeleid wordt. Voorafgaand aan het begeleid verlof is er een gesprek met de jongere en de begeleider(s). Doel van dit gesprek is om risicosituaties, het doel van het verlof, het geplande verloop en de voorwaarden/afspraken rond het verlof te bespreken. Daarna wordt het verlofmoment besproken in de teamvergadering om te bepalen of het verlof door kan gaan. Het afdelingshoofd neemt in overleg met de gedragswetenschapper het uiteindelijke besluit of het verlof door zal gaan.

Elke vorm van planmatig verlof wordt afgesloten met een evaluatie van het verlof. Dit doet de mentor samen met de jongere. Een afschrift van het verslag van de evaluatie wordt naar de gedragswetenschapper gestuurd. Ook wordt de voortgang van het verlof opgenomen in het perspectiefplan en besproken in de teamvergaderingen en de perspectiefplanbesprekingen.

Verlofdoelen
Tijdens de verloven werken jongeren aan individuele verlofdoelen en activiteiten. Voorbeelden van verlofdoelen en activiteiten zijn het zoeken naar een zinvolle dagbesteding, oriëntatie op een woning, naar school of werk gaan of contact onderhouden met het sociale netwerk van de jongere.

[29] De afdeling Individuele Jeugdzaken van DJI geeft in de meeste recente verlofrapportage aan dat door een technische wijziging de afgelopen periode in een klein aantal gevallen de verlofaanvraag onterecht niet in behandeling is genomen. Dit heeft als consequentie dat het percentage 'niet compleet' in de registratie op het moment te hoog is. Het is echter niet mogelijk om dit per inrichting te corrigeren.

Jongeren met een verlofstatus kunnen gezamenlijk onder begeleiding van groepsleiding buiten een activiteit hebben. Ze kunnen bijvoorbeeld samen gaan mountainbiken of een museum bezoeken.

Oordeel

De wijze waarop De Heuvelrug uitvoering geeft aan het vrijhedenbeleid voldoet volledig aan de verwachtingen van de Inspecties. De inrichting beschikt over een overzichtelijke procesbeschrijving conform het verloftoetsingskader justitiële jeugdinrichtingen. De procedure van de aanvraag is conform het landelijke verloftoetsingskader. De besluitvorming is ook conform het landelijk beleid en de verloven kennen een opbouw van verlof onder begeleiding naar meer zelfstandigheid, waarin de inrichting de jongere het vertrouwen geeft dat gebaseerd is op een risico-inschatting. Medewerkers die het verlof begeleiden zijn getraind in SUST. Het lukt De Heuvelrug om in alle gevallen verlofmachtigingen tijdig aan te vragen bij de afdeling Individuele Jeugdzaken van DJI.

6.3 Conclusie

Het oordeel over de reïntegratieactiviteiten die De Heuvelrug ontplooit, is positief. De uitvoering van reïntegratieactiviteiten en het verlof voldoen overwegend tot volledig aan de verwachtingen van de Inspecties. Aandachtspunt voor de inrichting is het bespreken van het eerste perspectiefplan.

7 Organisatieaspecten

Van de organisatieaspecten bezien de Inspecties die aspecten die direct invloed hebben op de kwaliteit van het primaire detentieproces. Dit hoofdstuk gaat in op vier organisatieaspecten.

7.1 Personeelsmanagement

Criterium

De bezetting van functies is in overeenstemming met de formatie. Medewerkers zijn functiegeschoold en gekwalificeerd. De inrichting ondersteunt faciliteiten tot vorming en opleiding van medewerkers, inclusief managementontwikkeling van leidinggevenden.
Competentiemanagement wordt actief toegepast: jaarlijks wordt met iedere medewerker een functioneringsgesprek gehouden, waarin onder andere de ontwikkeling van de medewerker aan bod komt. Het verzuim op jaarbasis is gemiddeld niet hoger dan 7,1 procent totaalverzuim; aan afwijkende percentages wordt door het management actief aandacht besteed. Leidinggevenden stellen zich naar medewerkers actief coachend op; er vinden individuele coachingsgesprekken tussen leidinggevende en medewerker plaats. Medewerkers zijn op de hoogte van, en betrokken bij (nieuwe) ontwikkelingen binnen de inrichting. Functionerings- en loopbaangesprekken zijn het uitgangspunt voor personele ontwikkeling; het beleid hiervoor is vastgesteld in het overleg met de medezeggenschap. Voor alle functies binnen de inrichting zijn competentieprofielen beschikbaar.
De inrichting beschikt over een vastgelegd verzuimbeleid en opleidingsbeleid. De directie laat zich informeren over gehouden functioneringsgesprekken en de uitvoering van ontwikkelingsplannen. Binnen de inrichting vinden op grotere of kleinere schaal activiteiten plaats met het oogmerk de betrokkenheid van medewerkers te behouden of te vergroten. Bijvoorbeeld door teamdagen en personeelsbijeenkomsten.

Bevindingen

Formatie en bezetting
Op het moment van de doorlichting waren er ruim voldoende medewerkers om het dagprogramma zonder problemen doorgang te laten vinden. Elke week zitten de afdelingshoofden samen met de roostermaker voor de invulling van het rooster. De afdelingshoofden kunnen uitval vaak binnen het eigen team opvangen en anders vanuit een ander team. Door het beperkt aantal meisjes wat binnen is, is er een leefgroep minder open. De groepsleiders die op deze groep

werkzaam zijn, zijn verspreid over de andere leefgroepen: hierdoor is het geregeld mogelijk op andere groepen drie groepsleiders te hebben, terwijl zij bij ziekte van een groepsleider diens taak kunnen overnemen. Dit kan ook nodig zijn als een groepsleider met een jongere mee op verlof moet. Ook dat een aantal groepsleiders het geen probleem vinden een flexibel rooster te hebben, helpt uitval te voorkomen.
De Heuvelrug maakt de afgelopen jaren geen gebruik van uitzendkrachten.

Het verzuim onder de groepsleiders bedroeg in de eerste drie maanden van 2014 gemiddeld 13,2 procent. De oorzaak hiervan ligt voor een groot deel bij een aantal langdurig zieken. De unitmanagers houden het arbeidsgerelateerd verzuim in de gaten. Hierbij maken zij gebruik van het verzuimreglement van DJI.

Deskundigheidsbevordering
In het opleidingsplan 2012-2014 staat beschreven hoe de inrichting in deze jaren aandacht besteedt aan opleiding, training en scholing.
Van de groepsleiding is 58 procent hbo-opgeleid en volgt nog 15 procent een hbo-opleiding. Ter kennisbevordering is op het moment iedere maand een kwartier ingeroosterd in de teamvergadering van de groepsleiding om psychopathologie die bij jongeren speelt te bespreken. Een groepsleider bereidt deze bespreking met behulp van een gedragswetenschapper en de spv voor. Groepsleiders volgen daarnaast trainingen, zoals voor het geven van DAPPER (een trainingsmodule rondom het thema: Dader-Slachtoffer-Herstel). De groepsleiding moet binnenkort de training TOPs! gaan volgen. Zoals in paragraaf 3.2 vermeld, waren ten tijde van de doorlichting geen herhalingstrainingen gepland.

Alle beveiligers hebben zowel een verkorte als uitgebreide YOUTURN-training gehad. De beveiligers hebben verder relatief weinig vraag naar opleidingen.
De medische dienst heeft onder andere scholingsdagen vanuit het FMMU en een dag van de verpleging, die georganiseerd wordt door DJI. Tijdens het inspectiebezoek werd bijscholing gevolgd voor de herregistratie van de verpleegkundigen.
Recent hebben alle medewerkers een door Victas verzorgde training ontvangen over verslavingen.

Het volgen van de YOUTURN-training door medewerkers was reeds onderwerp van paragraaf 3.2. Het volgen van de GFO-training is in paragraaf 4.2 aan bod gekomen.

Medewerkers hebben jaarlijks een functioneringsgesprek met hun leidinggevende. De inrichting registreert of deze gevoerd zijn. In 2013 is met alle medewerkers op één na een functioneringsgesprek gevoerd.

Oordeel

De Heuvelrug heeft voldoende en gekwalificeerd personeel. Dit is mede te danken aan het feit dat op het moment één leefgroep gesloten is. Jaarlijks wordt met iedere medewerker een functioneringsgesprek gehouden. Hoewel de inrichting zich actief inzet op het gebied van arbeidsverzuim, is dit in de eerste helft van 2014 te hoog.

7.2 Communicatie

Criterium

Onder het criterium communicatie valt de werking van zowel de interne als de externe communicatie. Van de interne communicatie wordt verwacht dat zowel de verticale als de horizontale communicatie naar tevredenheid verloopt. Van belang is dat teamoverleg regelmatig en multidisciplinair overleg over jongeren met een vaste frequentie plaatsvindt. Van de externe communicatie wordt verwacht dat het overleg met externe keten- en netwerkpartners naar tevredenheid verloopt. Bovendien dienen er verslagen van de overleggen te zijn en dient de vigerende communicatiestructuur inzichtelijk te zijn zodat navolgbaar is of de overleggen plaatsvinden conform verwachtingen.

Bevindingen

Overlegstructuur

De overleggen die plaatsvinden zijn vastgelegd in een overlegstructuur. Hierin zijn per overleg onder andere het onderwerp, de frequentie, deelnemers, voorzitterschap en notulist aangegeven.

Teamoverleg

De groepsleiders hebben wekelijks teamoverleg, waarbij ook het afdelingshoofd en een gedragswetenschapper aanwezig zijn. De ene week is dit een jongerenbespreking, de andere week een teamvergadering. De jongerenbespreking is aan de hand van de mentorgesprekken vormgegeven. Deze mentorgesprekken vinden minimaal eens per twee weken plaats (zie ook paragraaf 3.2). Bij de jongerenbespreking is vaak ook de methodiekcoach aanwezig.
De beveiligers hebben iedere twee weken teamoverleg. Bij dit teamoverleg zijn per keer ongeveer zeven à acht beveiligers aanwezig, van de ongeveer dertig die in dienst zijn. De verslagen van de teamoverleggen zijn voor iedereen toegankelijk.
De ITB'ers hebben om de week teamoverleg, gezamenlijk met maatschappelijk werk en de unitmanager behandeling. Bij het BSD is dit maandelijks.

Verticale communicatie

De verschillende disciplines zijn tevreden over de verticale communicatie. Medewerkers vinden dat ze goed op de hoogte worden gehouden over ontwikkelingen, zoals over de naderende sluiting. Dit gebeurt onder andere via personeelsbijeenkomsten.

Iedere doordeweekse ochtend start de inrichting met het Zakelijk Ochtend Contact. Hier zijn alle disciplines bij aanwezig en gaat het over de dagelijkse gang van zaken, zoals hoe de sfeer op groepen is en of er bijzondere gebeurtenissen zijn geweest.

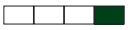
Dagelijks is er overdracht op de groep tussen de vroege en de late dienst. De leefgroepen streven ernaar dat hier het afdelingshoofd of een gedragswetenschapper bij aanwezig is.
Afdelingshoofden en gedragswetenschappers komen ook buiten dergelijke momenten geregeld op de groep.
Er is geen overleg tussen beveiligers en groepsleiding. Wel zijn zowel de afdelingshoofden als de teamleiders beveiliging bij het staflijnoverleg aanwezig. Ook komen sommige beveiligers wel eens op de leefgroep langs en kunnen ze tegelijkertijd een GFO-training bijwonen (zie ook paragraaf 4.2).

Samenwerking tussen school en inrichting
Er is periodiek overleg tussen docenten en mentoren. Ook komen de docenten op de groepen. Er is altijd een vaste kracht van de school aanwezig bij de EQUIP-training. Zowel groepsleiding als onderwijs is aanwezig bij de perspectiefplanbesprekingen. De medewerkers van de school en van de inrichting geven beide aan dat er goede communicatie tussen hen is.

Ook op andere niveaus is er overleg tussen de school en de inrichting: bij het staflijnoverleg zijn zowel de unitmanagers van de inrichting als de locatiedirecteur van de school aanwezig. De school is verder bijvoorbeeld betrokken bij het scenarioplan voor de sluiting.

Externe communicatie
De inrichting heeft een samenwerkingsconvenant met de drie reclasseringsorganisaties. De inrichting neemt ook deel aan het Arrondissementaal Juridisch Beraad (AJB).

Zoals in paragraaf 6.1 aangegeven, vinden de netwerkberaden digitaal plaats. De ITB'ers raadplegen dit digitale systeem wanneer hier aanleiding toe is. De ITB'ers gaan uitsluitend op verzoek naar trajectberaden.

Oordeel
De overlegstructuur is vastgelegd en de overleggen vinden conform de structuur plaats. De communicatie is transparant en de verschillende functionarissen weten elkaar te vinden. Medewerkers zijn tevreden over de communicatie.

7.3 Integriteit

Criterium
De JJI heeft een mechanisme voor het omgaan met schendingen van de ethische en professionele eisen. De JJI heeft een integriteitsbeleid dat voor alle medewerkers is terug te vinden. De JJI beschikt over een vastgelegde gedragscode voor medewerkers. Integriteitsbesef van medewerkers wordt regelmatig getoetst in overleggen, zoals tijdens werkoverleg.

Bevindingen
Integriteit is geregeld onderwerp van gesprek in teamvergaderingen, het stafoverleg en het staflijnoverleg. In de teamvergadering van groepsleiding is daarbij ook specifiek aandacht voor de afstand en nabijheid van groepsleiders ten opzichte van de jongeren.
De Heuvelrug heeft twee vertrouwenspersonen. Via het intranet van DJI kunnen medewerkers hun namen vinden.

In het geval van een mogelijk integriteitsincident, vindt hier onderzoek naar plaats. Medewerkers krijgen in dergelijke gevallen informatie van hun leidinggevende. Medewerkers zijn tevreden over deze communicatie. Zij zijn van mening dat de directie zorgvuldig met integriteitkwesties omgaat.

De inrichting hanteert de landelijke gedragscode van DJI. Op DJI intranet is ook te vinden hoe medewerkers in het geval van (het vermoeden van) een integriteitsschending moeten handelen.

Oordeel

De inrichting treedt duidelijk op in het geval van mogelijke integriteitsschendingen en communiceert hier over. In beleid is vastgelegd welk gedrag van medewerkers verwacht wordt en welke stappen ondernomen dienen te worden bij integriteitsschendingen.

7.4 Evaluatie

Criterium

De inrichting evalueert haar functioneren op de aspecten: rechtspositie van jongeren, omgang met jongeren, maatschappelijke reïntegratie, interne veiligheid, maatschappijbeveiliging en de organisatieaspecten. Hieronder vallen in ieder geval de halfjaarlijkse incidentrapportages. De inrichting beschikt over proceseigenaren met verantwoordelijkheid voor de werking en actualisatie van voor de inrichting betekenisvolle processen. Verbeterpunten leiden tot acties en aanpassing in beleid.
Via monitoring met de P&C-cyclus houdt de JJI in de gaten wat de effecten van haar beleid zijn en of het beleid bijstelling behoeft. Medewerkers geven er blijk van geregeld betrokken te zijn bij activiteiten die gericht zijn op evaluatie van hun functionele handelen.

Bevindingen

De Heuvelrug is HKZ-gecertificeerd.[30] De inrichting heeft in 2013 op basis van de HKZ-audit en het onderzoek naar het leef- leer- en werkklimaat het project WIJ opgestart. Uitgangspunt van project WIJ was verbeteringen te realiseren waar medewerkers behoefte aan hebben. Vanuit dit project zijn medewerkers multidisciplinair betrokken geweest bij het verbeteren van de kwaliteit van diverse processen en protocollen. Project WIJ is inmiddels afgerond. Het project diende eveneens als vervanging voor het opstellen van een plan van aanpak voor het medewerkerstevredenheidsonderzoek. Dit heeft de Heuvelrug gedaan omdat de resultaten van dit onderzoek beschikbaar kwamen nadat de teams opnieuw waren gevormd. Daarmee waren de resultaten van het onderzoek niet meer representatief. In het onderzoek kwam de werkdruk op het gebied van de administratie aan de orde. De werkdruk komt nu standaard terug in de teamoverleggen.

De kwaliteitsmedewerkers houden door middel van een excelsheet bij wanneer document herzien moeten worden. De kwaliteitsmedewerkers zijn verantwoordelijk voor de revisie. Zij gaan met de medewerkers in overleg over welke zaken er gewijzigd zijn. Vervolgens komt het stuk in het MT en het staflijnoverleg. Desondanks bleken niet alle documenten met een revisiedatum van begin 2014 op het moment van het inspectiebezoek aangepast te zijn. Volgens de inrichtingsdirectie komt dit doordat er een groot aantal stukken gereviseerd dient te worden.

De Inspecties beoordelen, zoals reeds in paragraaf 1.6 en paragraaf 4.1 gemeld, jaarlijks de wijze waarop JJI's incidenten registreren, analyseren en op basis daarvan verbetermaatregelen opstellen. De laatste incidentenrapportage dateert van april 2014. De incidentenrapportage van De Heuvelrug voldeed in belangrijke mate aan de verwachtingen van de Inspecties. In positieve zin viel op dat de inrichting probeert vanuit meerdere invalshoeken een verklaring te vinden voor zaken die opvallen en hierbij ook kritisch is op het eigen handelen. De verbeteracties vloeien logisch en navolgbaar voort uit de conclusies. Een aandachtspunt was de registratie van time-outs. Door verkeerde registratie in JIS zijn deze niet kwantitatief in de incidentenrapportage opgenomen.

[30] HKZ staat voor Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector.

Verder is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor het implementeren van de verbetermaatregelen.

Oordeel

De Heuvelrug is nauwgezet in het evalueren van het eigen handelen. De kwaliteitsmedewerkers houden in de gaten wanneer processen herzien moeten worden en zoeken vervolgens input van medewerkers voor de bijstelling. Dit gebeurt nog niet altijd tijdig. Er lopen meerdere evaluatie trajecten naar de medewerkerstevredenheid naast elkaar. Met het project WIJ heeft de inrichting invulling gegeven aan een verbetertraject op het gebied van medewerkers tevredenheid. De incidentenrapportage van de inrichting voldeed op enkele aandachtspunten na aan de eisen van de Inspecties.

7.5 Conclusie

De Inspecties zijn positief over de organisatieaspecten. Er zijn voldoende en gekwalificeerde medewerkers, die op gezette momenten met elkaar overleggen. Ook buiten deze overleggen weten medewerkers elkaar te vinden. De inrichting handelt correct bij integriteitsschendingen en evalueert geregeld het eigen beleid.

8 Conclusie

Het doel van de doorlichting was te bezien hoe het in De Heuvelrug is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met jongeren, de reïntegratieactiviteiten, de veiligheid en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie.

Het algemene oordeel over de wijze waarop De Heuvelrug omgaat met de sanctietoepassing is positief. Op bijna alle aspecten voldoet de inrichting overwegend of volledig aan de verwachtingen van de Inspecties. Tijdens de doorlichting troffen de inspecteurs een inrichting die geschikt is voor de plaatsing van jongeren. De inrichting zet een positief leefklimaat neer waarin medewerkers de jongeren goed bejegenen. De inrichting betrekt ouders dan wel verzorgers bij het perspectiefplan van de jongere. Er zijn goede faciliteiten op het gebied van onderwijs, sport en andere vrijetijdsbesteding. Voor jongeren die recht hebben op verlof, doet de inrichting tijdig een aanvraag hiertoe. De organisatie is goed ingericht op het voorkomen en beheersen van eventuele calamiteiten, evenals op het signaleren van en handelen bij beveiligingsrisico's. De diverse organisatieaspecten zijn goed op orde: er zijn voldoende medewerkers om het dagprogramma zonder problemen doorgang te laten vinden, de verschillende functionarissen weten elkaar te vinden en communiceren transparant en de inrichting beschikt over een goed functionerend systeem voor de evaluatie van het eigen functioneren.
De belangrijkste verbeterpunten liggen er op het gebied van het opleggen van disciplinaire straffen, het drugsontmoedigingsbeleid, de deelname van medewerkers aan (herhalings-) trainingen en de bespreking van het eerste perspectiefplan.

Een punt van aandacht voor DJI voor de komende periode is de overdracht van meisjes naar een andere inrichting wanneer De Heuvelrug sluit. De Heuvelrug neemt een actieve rol om deze doelgroep goed over te dragen. Zo stelt zij een overdrachtsdocument op en wordt het zorgaanbod voor de meisjes beschreven. De Inspecties bevelen DJI aan om gebruik te maken van de expertise van De Heuvelrug op dit gebied.

Bijlage
Afkortingen

Afkorting	Volledige naam
AR op maat	Agressieregulatie op maat
BAD	Binnenkomstafdeling delinquenten
BARO	Basis raadsonderzoek
BHV	Bedrijfshulpverlening
BJJ	Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen
BSD	Bureau sociale dienstverlening
CvB	Commissie van Begeleiding
Cvt	Commissie van Toezicht
DC	Detentiecentrum
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
FMMU	Forensisch Medische Maatschappij Utrecht
GCOS	Generiek Casusoverleg Ondersteunend Systeem
GFO	Gestructureerd Fysiek Optreden
Hbo	Hoger beroepsonderwijs
HKZ	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
IBT	Intern bijstandsteam
IGZ	Inspectie Gezondheidszorg
IJZ	Inspectie Jeugdzorg
Inspectie SZW	Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Inspectie VenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
ITB	Individueel trajectbegeleider
IvhO	Inspectie van het Onderwijs
JD-online	Justitiële documentatie online
JIS	Jongereninformatiesysteem
JJI	Justitiële Jeugdinrichting
JVS/IFM	Jongeren Volgsysteem/Intelligente Formulieren Module
LBB	Landelijke bijzondere bijstandseenheid
LIJ	Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen
Maysi-2	Massachusetts youth screening instrument, versie twee
Mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
MDO	Multidisciplinair overleg
OM	Openbaar Ministerie

P&C	Planning en control
PI	Penitentiaire inrichting
PIJ	Plaatsing in een inrichting
PMO	Psychomedisch overleg
PMT	Psychomotorische training
RI&E	Risico inventarisatie en –evaluatie
ROC	Regionaal Opleidingen Centrum
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
SDQ	Strength and Difficulty Questionnaire
SUST-team	Team Samen uit samen thuis
Uc	Urinecontrole
VSO	Voortgezet speciaal onderwijs

II Bijlage Bronnen

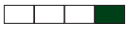
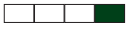
Arbobeleid De Heuvelrug, 2013
Behandelaanbod voor jongeren met een psychiatrische stoornis, 2012
Beveiligingsprocedures
BHV jaarplanning 2014
Calamiteitenplannen
Capaciteitsoverzicht, 2014
Checklist beveiliging
Convenant inzet IBT
Dagprogramma's, 2013
Dienstinstructies
Gedragscode De Heuvelrug, 2013
Huisregels De Heuvelrug, locatie Eikenstein, 2014
Implementatieplan TOP's in JJI's, stichting 180, 2013
Incidentenanalyse De Heuvelrug januari-december 2013
Jaarplan 2014
Jaarverslag 2013 commissie van toezicht JJI De Heuvelrug
Jaarverslag 2013
Jeugdsurvey 2012
Onderzoeksrapportage leef- leer- en werkklimaat, 2013
Opleidingsplan 2012-2014
Organogram De Heuvelurg
Ouderbrochure Eikenstein, 2014
Overlegstructuur De Heuvelrug, 2014
Overzichten:
- deelname GFO-training 2013
- overzichten maandelijkse bezettingsproblematiek groepsleiders
- planning GFO 2014
- SUST getrainde medewerkers
- YOUTURN getrainde medewerkers
- ziekteverzuim groepsleiding

Overzichtsroosters breakweken
Prijslijst winkel 2014
Protocol Gestructureerd Fysiek Optreden, 2014

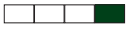
Rapportages HKZ audits, 2011, 2012, 2013 2014
Rapportage audit gedragsinterventies, 2013
Rapportage audit middelengebruik, 2013
Rapportage YOUTURN/HKZ audit Eikenstein
Standaardmodellen huisregels in verscheidene talen
Verlofrapportage JJI's, DJI, 2014
Verzuimreglement DJI, 2012
Viermaandsrapportages 2013
Visie DJI op ouderparticipatie in JJI's, 2011
Visie DJI op psychiatrische basiszorg in JJI's, 2009
Visie op meest voorkomende psychiatrische stoornissen, 2012
Visie op middelengebruik, 2012
Visie op sanctioneren, 2013
Voortgang hoofdconclusies RI&E , 2013
YOUTURN –beleid en instructies
Zelfevaluatie VSO De Sprong, 2014
Zorgvisie JJI De Heuvelrug, 2013

II Bijlage Oordeel

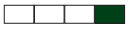
Rechtspositie

Insluiting	
Huisregels	
Activiteiten	
Accommodatie	
Voeding	
Contact	
Toegang zorg	
Discipline	
Beklag	

Omgang

Screening	
Bejegening	
Rapportage en documentatie	

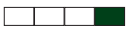
Interne veiligheid

Calamiteiten	
Agressiebeheersing	
Drugsontmoediging	

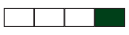
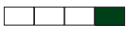
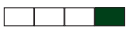
Maatschappijbeveiliging

Beveiliging	

Maatschappelijke reïntegratie

Reïntegratieactiviteiten	
Verlof	

Organisatieaspecten

Personeel	
Communicatie	
Integriteit	
Evaluatie	

IV Bijlage Aanbevelingen

Hoofdstuk 2: Rechtspositie jongeren

Aan de inrichting

- Zorg ervoor dat ook de jongeren op de langverblijfgroepen een training volgen in het kader van de uitvoering van de YOUTURN-methodiek.
- Organiseer dat jongeren in het weekend eerder uit hun kamer kunnen.
- Zorg dat uitsluitend de directeur of zijn plaatsvervanger disciplinaire straffen oplegt.
- Zorg ervoor dat het juiste onderscheid tussen disciplinaire straffen en ordemaatregelen wordt gemaakt.
- Informeer jongeren, bijvoorbeeld op het klachtenformulier en bij de bemiddeling, binnen welke termijn de beklagcommissie uitspraak moet doen en dat zij zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag kunnen laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk.

Aan DJI

- Realiseer dat jongeren die een langverblijfstatus hebben, ook op een langverblijfgroep verblijven.
- Voeg aan het landelijke format voor de huisregels in jji's toe binnen welke termijn de beklag-commissie uitspraak moet doen en dat jongeren zich bij de mondelinge behandeling van hun beklag kunnen laten bijstaan door familieleden, een rechtsbijstands- of vertrouwenspersoon en/of een tolk.

Aan de inrichting en DJI

- Neem in de huisregels op dat onder ontoelaatbaar gedrag in ieder geval verbale en fysieke agressie naar medewerkers wordt verstaan

Hoofdstuk 3: Omgang met jongeren

Aan de inrichting

- Zorg dat alle groepsleiders jaarlijkse herhalingstrainingen YOUTURN volgen.
- Motiveer jongeren in het opbouwen van een portfolio.

Hoofdstuk 4: Interne veiligheid

Aan de inrichting

- Zorg ervoor dat alle executieve medewerkers getraind zijn in het omgaan met agressie en geweld inclusief de-escalerende vaardigheden.
- Draag er zorg voor dat Interne bijstandsteams (IBT's) van de omliggende inrichtingen ten minste een keer per jaar hebben geoefend met de aanrijdtijd en de inzetbaarheid in de Heuvelrug.
- Visiteer jongeren na bezoek en na verlof (als dit zeer frequent plaatsvindt) op indicatie en steekproefsgewijs.
- Zorg ervoor dat er op alle groepen regelmatig steekproefsgewijze kamerinspecties plaatsvinden.
- Verbeter de analyse van de inzet van het drugsontmoedigingsbeleid. Doe dit in ieder geval door een dusdanige registratie van controlemiddelen, dat het inzichtelijk wordt welk percentage van de controles laat zien dat er drugs zijn, hoe zich dit verhoudt tot de totale populatie en wat de invloed is van de steekproefsgewijze controles.

Hoofdstuk 5: Maatschappijbeveiliging

Aan de inrichting

- Zorg ervoor dat beveiligingsmedewerkers rouleren van post zodat ze niet de hele dag hetzelfde werk doen.

Hoofdstuk 6: Maatschappelijke reïntegratie

Aan de inrichting

- Bespreek het eerste perspectiefplan na drie weken in een perspectiefplanbespreking of Go-moment.
- Zorg dat het tweede perspectiefplan twaalf weken na de start van de detentie gereed is.

V Bijlage Inspectieprogramma

Dag 1. *Woensdag 23 april 2014: Inspectie VenJ (2 inspecteurs), IJZ (2 inspecteurs) en een stagiair*

Tijd	Programma	
9.00 - 9.30	Aankomst Kennismaking met contactpersoon, installatie van werkkamer, introductie, korte toelichting van het programma en de werkwijze.	
9.30 - 11.00	Interview directie aan de hand van documentatie en actuele ontwikkelingen	
11.00 - 12.00	Rondgang door de inrichting. Graag (in ieder geval) met een leidinggevende van de beveiliging	
12.15 - 13.00	Lunch voor zover dat mogelijk is op verschillende groepen	
13.15 - 14.45	Interview vertegenwoordiging van groepsleiding en de ondernemingsraad	Inzage -Beklagzaken -Calamiteitenmappen, oefenjaarkalender, periodiek inspectieplan van de beveiligingsapparatuur
15.00 - 16.30	Interview vertegenwoordiging van de commissie van toezicht	Interview vertegenwoordiging van de gedragswetenschappers
16.30 - 17:00	Inzage in overzichten van - uitval van activiteiten (onderwijs, sport, lucht, tip- en equiptraining) - deelname BHV-trainingen - deelname medewerkers aan YOUTURN trainingen, - deelname medewerkers de-escalerend optreden en agressiebeheersing - urinecontroles, kamercontroles, controles gezamenlijk ruimtes	
17.00 - 17.15	Afstemming Inspecties	

Dag 2. *Donderdag 24 april 2014: Inspectie VenJ(2 inspecteurs) IJZ (1 inspecteur), IvhO (1 inspecteur voor het middagprogramma), IGZ (1 inspecteur voor het ochtendprogramma) en een stagiair*

Tijd	Programma	
9.00-10.15	Interview vertegenwoordiging van medische dienst	Inzage rapportage/dossiers op de groepen. (overdrachten zoals logboek, dagelijkse gedrags-rapportage, YOU TURN voortgang)
10.30-12.00	Interview beveiligingsfunctionarissen	Inzage Medische dossiers. Inclusief bezoek aan de medische dienst Bezoek aan de afzondering inclusief inzage registraties van plaatsing in afzondering
12.15-13.00	Lunch en afstemming Inspecties	
13.00-14.30	Interview vertegenwoordiging van het middenkader (bijvoorbeeld duale partners)	Interview vertegenwoordiging school en inrichting over de samenwerking
14.45–16.00	Bezoek stiltecentrum en Interview geestelijk verzorgers	Bezoek en interviews onderwijs, vrijetijdsbesteding en bibliotheek
16.15-17.00	Bezoek en interview jongerenadministratie	Inclusief ter plaatse een gesprek met onderwijzer(s) en bibliothecaris
17.00-17.15	Afstemming Inspecties	

Dag 3. *Woensdag 30 april 2014:, Inspectie VenJ (2 inspecteurs), IJZ (1 inspecteur)*

Tijd	Programma	
09.00-09.15	Afstemming Inspecties	
9.15-10.30	Inzage jongerendossiers (perspectiefplannen en verlofaanvragen)	Interview kwaliteitsmedewerker
10.45-12.30		Interview Individueel trajectbegeleiders
12.30-13.15	Lunch en afstemming tussen Inspecties	
13.15-14.45	Interviews individuele jongeren	
14.45-15.15	Voorbereiden terugkoppeling	
15.00-	Terugkoppeling	

Missie Inspectie Veiligheid en Justitie

De Inspectie Veiligheid en Justitie houdt voor de samenleving, de ondertoezichtgestelden en de politiek en bestuurlijk verantwoordelijken toezicht op het terrein van veiligheid en justitie om inzicht te geven in de kwaliteit van de taakuitvoering en de naleving van regels en normen, om risico's te signaleren en om organisaties aan te zetten tot verbetering. Hiermee draagt de Inspectie bij aan een veilige en rechtvaardige samenleving.

Missie Inspectie Jeugdzorg

De Inspectie Jeugdzorg ziet toe op de kwaliteit van de jeugdzorg en op de naleving van de wetgeving. De Inspectie Jeugdzorg stimuleert met haar toezicht de voorzieningen tot goede en veilige verzorging, opvoeding en behandeling van kinderen in de jeugdzorg en de ondersteuning van ouders en verzorgers van die kinderen. De inspectie draagt er met haar toezicht toe bij dat de samenleving er op kan vertrouwen dat kinderen en ouders op tijd en op maat de hulp en zorg krijgen van de instellingen en de professionals in de jeugdzorg. De inspectie zorgt voor een onafhankelijk oordeel over de kwaliteit van de jeugdzorg dat relevant is voor de professional, de instelling en de overheid en dat helpt bij het verbeteren van de jeugdzorg.

Dit is een uitgave van:
Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
communicatie@inspectievenj.nl

www.ivenj.nl

Inspectie Jeugdzorg
Jacobstraat 61
Postbus 483 | 3500 AL Utrecht
www.inspectiejeugdzorg.nl

Oktober 2014 | Publicatienummer: J-25291

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan, mits deze uitgave als bron wordt vermeld.